PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto X. - Štev. 246 (2865) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. 1. gr. TRST, sobota 16. oktobra 1954 Cena 20 lir

Jutri popoldne vsi v Križ na otvoritev Doma kulture „Berta Sirka“!

B. DRAŠKOVIĆ O ODNOSIH Z ZSSR IN ITALIJO

PRED NADALJNJIMI POGAJANJI med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo

Glede položaja prebivalcev na ozemlju, ki bo priključeno k Jugoslaviji, je Drašković izjavil, da bodo lahko še nadalje odhajali v Milje in Trst - Harold Stassen obišče 24. t. m. Jugoslavijo

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 15. — «Vsakdo ima pravico komentirati dogodke, kakor si sam želi, toda nesporno je, da je rešitev tržaškega spora postavila trdne temelje odnosom med Italijo in Jugoslavijo. Prav gotovo je pozitivna stvar, če sile, ki niso bile neposredno zainteresirane pri tržaškem sporu in pri njegovi rešitvi, pristanejo na sporazum». Tako je dejal danes predstavnik državnega tajništva za zunanje zadeve Branko Drašković novinarjem, ki so ga vprašali, ali je stališče ZSSR do rešitve tržaškega vprašanja mogoče tolmačiti kot ugodno gesto do Jugoslavije.

Drašković je še nadaljeval: «V Beogradu zelo pozitivno gledajo na poslednje izjave odgovornih italijanskih činiteljev o nadaljnjih perspektivah odnosov med Italijo in Jugoslavijo. Izjave italijanskih voditeljev prispevajo k nadaljnjemu poglabljanju medsebojnih odnosov, posebno na gospodarskem področju, in izražajo dobro voljo italijanske vlade. Na jugoslovanski strani, je nadaljeval Drašković, je taka dobra volja vedno obstajala.»

Na vprašanje, kako bodo uredili položaj dela prebivalstva, ki je zaposleno v Miljah in v Trstu in ki živi na ozemlju, ki bo priključeno k Jugoslaviji, je Drašković odgovoril, da jugoslovanska vlada namerava vsem tem osebam omogočiti tudi po spremembi meje nemoteno odhajanje v mesta, kjer so zdaj zaposleni.

Glede dela jugoslovansko-britansko-ameriške komisije za razmejitev in glasov v tuem tisku, da je prišlo med jugoslovanskimi in angloameriškimi člani komisije do nesporazuma je Drašković dejal, da dela komisije niso nikoli prekinili. Nekatere teže so po Draškovičevi izjavi nastale zaradi navodil vijih organov, vendar so jih kmalu odpravili. Predstavnik državnega tajništva je zatem izrazil prepričanje, da bo delo komisije kmalu zaključeno in da bo komisija upoštevala najnaravnejše kontretne okoliščine terena in interese prebivalstva. Pripomnil je še, da bo po zaključku dela mešane komisije obšla še enkrat mejo zaradi morebitnih drobnih popravkov jugoslovansko-italijanska komisija.

Na naslednje vprašanje, ali bosta poslaništvi v Rimu in Beogradu povišani na stopnjo veleposlaništev, je Drašković dejal, da proučujejo vsa nerešena vprašanja z namenom poglabljanja odnosov med Italijo in Jugoslavijo. S tem v zvezi bosta v kratkem prispela v Beograd jugoslovanski poslanik v Rimu dr. Pavle Gregorič in jugoslovanski veleposlanik v Londonu dr. Vladimir Velebit.

Branko Drašković je nato na vprašanje, ali je ZSSR pripravljena vrniti jugoslovanske študente, ki so leta 1948 odšli na študij v Moskvo, odgovoril, da je ZSSR izrazila pripravljenost za pozitivno rešitev tega vprašanja.

Na vprašanje, ali je normalizacija odnosov z ZSSR prišla na stopnjo, na kateri se obe državi lahko razgovarjata tudi o političnih vprašanjih, je Drašković odgovoril pritrdilno. Pripomnil je, da je popolnoma naravno, da se države z normalnimi odnosi razgovarjajo o političnih vprašanjih, ki jih zanimajo. «Kodve državi razpravljata o popolnoma gospodarskih problemih, je gotovo, da je pri tem tudi nekaj politike, je dejal Drašković Dodal je še, da ni predviden podpis kulturne konvencije med Jugoslavijo in ZSSR. Predstavnik državnega tajništva je nadalje izjavil, da so z ZSSR razpravljali tudi o oživitvi starih trgovinskih sporazumov iz časa pred letom 1948.

Na vprašanje, ali je poljska vlada zahtevala pristanek na imenovanje svojega veleposlanika v Beogradu, je Drašković odgovoril negativno.

Na koncu je obvestil novinarje, da bo 24. oktobra prispel na obisk v Jugoslavijo ravnatelj ameriške uprave za operacije s tujino Harold Stassen, ki se bo z jugoslovanskimi predstavniki razgovarja o vprašanjih, ki so v zvezi z njegovo funkcijo.

Predsednik burmanske vlade je izjavil, da bo obisk predsednika Tita privedel do okrepitve že obstoječih prijateljskih odnosov med Jugoslavijo in Burmo. V izjavi dopisniku Tanjuga je predsednik pripomnil, da bosta burmanska vlada in burmansko ljudstvo izredno toplo sprejela jugoslovanskega visokega gosta.

Tudi v indijskih političnih krogih vlada veliko zanimanje in zadovoljstvo zaradi bližnjega obiska maršala Tita v Indiji. Tako so izjavili trije vodilni indijski voditelji dopisniku Tanjuga:

«Predsednik vlade indijske države Delhi, Terkaš, je dejal, da ima predsednika Tita za enega najpomembnejših graditeljev nove zgodovine, zaradi česar pripisuje temu obisku velik politični pomen». Terkaš je opozoril na važno dejstvo, da gre pri tem za utrditev vezi med azijsko in evropsko državo. Veliko zanimanje za obisk maršala Tita v Indiji je po njegovih besedah zlasti zaradi tega, ker zastopa Jugoslavija nove odnose na mednarodnem področju, to je enakopravnost brez predsodkov. Pripomnil je, da se indijska javnost, čeprav malo ve o Jugoslaviji, zaveda, da je Jugoslavija dežela, ki je pod vodstvom predsednika Tita v novejši zgodovini nekajkrat vzbudila navdušenje sveta s svojo hrabrostjo.

B. B.

Ukrepi za prevzem uprave nad priključenimi kraji

Upravo bo začasno prevzela izpostava koprskega občinskega odbora, ki bo poskrbela za normalno delovanje vseh javnih ustanov ter za zaposlitev brezposelnih

KOPER, 15. — Okrajni ljudski odbor v Kopru pripravlja vse potrebne ukrepe, ki bodo zagotovili nemoteno življenje v vaseh, ki bodo po sporazumu o tržaškem ozemlju priključene k Jugoslaviji. V ta namen je okrajni odbor imenoval člane začasne izpostave občinskega ljudskega odbora Koper in okolica, ki bodo do nadaljnjega prevzeli upravo novih krajev. Novi odbor bo zajel v novo priključenih krajih področja prosvetne dejavnosti, zdravstva in socialnega skrbstva ter anagrafsko matično službo. Odbor bo stopil takoj v stik s prebivalci ter med drugim zagotovil takojšnji pouk v šolah, nemoteno poslovanje obrtne dejavnosti, trgovin in gostiln, takojšnjo dobavo hrane ter redno dobavo električnega toka in vode. Izpostava pripravlja tudi primerne ukrepe za pomoč potrebnim in socialno ogroženim prebivalcem ter ukrepe za zaposlitev nezaposlenih oseb.

Bogdan Crnobrnja veleposlanik v Indiji

BEOGRAD, 15. — Za izrednega in opolnomočenega veleposlanika Jugoslavije v Indiji je bil imenovan Bogdan Crnobrnja, dosedanji državni podtajnik za zunanje zadeve.

Za veleposlanika v ČSR imenovan Marko Nikežić

BEOGRAD, 15. — Za izrednega in opolnomočenega veleposlanika Jugoslavije v ČSR je bil imenovan Marko Nikežić, dosedanji poslanik v Egiptu.

Čolaković o obisku pri belgijskih socialistih

BEOGRAD, 15. — «Delegacija SZDIJ je naletela povsod v Belgiji na prijateljski in bratski sprejem», je izjavil danes podpredsednik zveznega izvršnega sveta Rodoljub Colaković na vprašanje o vtisih z obiska te delegacije pri belgijski socialistični stranki. «Jugoslovanska delegacija, je pripomnil Colaković, je imela možnost seznaniti se z vsemi pridobitvami borbe belgijskega delavskega razreda. Seznanila se je s sistemi socialnega zavarovanja in medsebojne pomoči v Belgiji, z belgijskim sindikalnim gibanjem in z življenjem delavskih organizacij».

NEW YORK, 15. — Državni tajnik za zunanje zadeve Koča Popović in stalni zastopnik Jugoslavije pri OZN dr. Jože Brilej sta priredila sinoči svečan sprejem v prostorih jugoslovanske misije v New Yorku. Sprejema so se udeležili vodje delegacij številnih držav, ki prisostvujejo zasedanju glavne skupščine, kakor tudi diplomatski zastopniki mnogih držav.

Nehru odpotoval v Hanoj in na Kitajsko

NOVI DELHI, 15. — Indijski ministrski predsednik in zunanji minister Nehru je nocoj odpotoval iz Novega Delhija v Kalkuto. Jutri bo odpotoval z letalom v Rangun, kjer se bo sestal z burmanskim ministrskim predsednikom U Nu, 17. oktobra bo iz Ranguna odpotoval v Vientiane, kjer bo ostal nekaj ur in bo nato odšel v Hanoj, kamor bo prispel še v nedeljo. V Hanoju se bo Nehru sestal s Hošiminhom, 18. oktobra popoldne pa bo prišel v Kanton ter bo ostal na Kitajskem do 29. oktobra kot gost kitajske vlade. Ko se bo vračal v domovino, se bo Nehru ustavil v Sajgonu in v Pnom Penhu. Pri odhodu iz Novega Delhija je Nehru izjavil, da je malo verjetno, da bo objavljeno poročilo o razgovorih, ki jih bo imel s kitajskimi osebnostmi.

Na tiskovni konferenci v Kalkuti je Nehru izjavil, da bo njegov sestanek z Maocetungom in s Cuenlajem «zgodovinski dogodek» in da bo «najznačilnejši dogodek v letu».

«V teku svetovnih dogodkov, je nadaljeval Nehru, ne predstavljajo vprašanja kakor je n. pr. SEATO, važnih dogodkov, ker nastanejo in nato gredo v pozabo, «medtem ko Kitajska in Indija, ki obstajata deset tisoč let, obstajata lahko še drugih deset tisoč let». «Ne odhajam na Kitajsko z določenim namenom, pač pa samo zato, da vrnem Cuenlaju prijateljski obisk, ki ga je napravil Indiji. Med mojim obiskom bomo nadaljevali razgovore, ki smo jih začeli v Novem Delhiju za boljše razumevanje. Neobhodno za mir ne samo v Aziji, pač pa v vsem svetu je, da se Indija in Kitajska medsebojno razumeta in da vzdržujeta prijateljske odnose.»

Nehru je dalje izjavil, da ni drugih poti razen sožitja ali vojne, ter je dodal, da je potrebno, da se sožitje pridruži nevmešavanju ene države v notranje ali zunanje zadeve druge, toda to nevmešavanje ne pomeni, da več držav ne more med seboj sodelovati. Truditi se je treba, da pride do vedno večjega sodelovanja.

Zatem je Nehru poudaril, da je v prvi vrsti potrebno izogniti se vojni, in je pripomnil, da mir pomeni bodisi neobstoj oborožene vojne kakor tudi prenehanje hladne vojne.

Jezuitski izgovori včerajšnje «Unità»

Pismo Višinskega Varnostnemu svetu, v katerem je razložil stališče sovjetske vlade glede sporazuma med Jugoslavijo in Italijo o Trstu ter ta sporazum označil kot sprejemljiv in ugoden za pomiritev, je zadalo odločilni udarec vsej politiki, ki jo v zadnjih letih vodi Vidali s svojimi pajdaši v Trstu.

Tržaški delavci, tudi tisti, ki se aktivno borijo v Vidalijevi partiji, niso dejansko nikoli sprejeli njegove politike, kakor niso sprejeli politike raznih Pajet in Ulissejev v Italiji. Zaradi tega je bilo Vidalijevo vodstvo prisiljeno, vedno ko je od časa do časa nezadovoljstvo postajalo očitno, posredovati z najbolj protislovnimi lažmi in se skrivati za trditvami, da je imela njihova politika podporo Moskve in da jo je bilo potrebno zaradi tega sprejeti. Čeprav ni vodstvu uspelo prepričati delavcev in komunistov, jih je vendar na ta način povečini politično in ideološko pasiviziralo.

To je povzročilo strašne poraze tržaškemu delavskemu in socialističnemu gibanju. Danes ugotavljamo, da se tem porazom ni moglo izogniti, ker je Vidaliju in njegovim pajdašem vedno uspelo, da so se izognili odgovornosti z vsakovrstnim prikrivanjem, ker so imeli podporo politike, ki je bila proglašena leta 1948 z resolucijo Kominforma. V zadnjem času pa se je ta manevrska platforma vedno bolj ožila, dokler ni prišlo predvčerajšnjim do strašnega udarca vidalijevski politiki in politiki kominformističnega vodstva KPI sploh, udarca, ki jim ga je zadalo pismo Višinskega Varnostnemu svetu OZN.

Prvi dan, ko se je zvedelo za vest, je «Unità» sploh ni objavila. Šele včeraj, drugi dan, so poskušali vidalijevci z drugačno razlago zadeve v uvodnem članku na tržaški strani «Unità».

Oni v prvi vrsti poskušajo izkriviti besede Višinskega, ki je priznal, da pomeni sporazum o Trstu prispevek k zmanjšanju napetosti, t. j. k miru. V tem članku se poskuša predstaviti omenjeno pismo enostavno, kot da je Višinski vzel le na znanje tisto, kar se je zgodilo. Toda najhujše je pri tem to, da zatrjujejo, da je bila njihova politika vedno v skladu z interesi miru in konkretno v tem primeru v interesu pomiritve med obema državama.

To pa je seveda najhujša in največja laž.

V svojih notranjih diskusijah opravičuje namreč sleherno svoje dejanje z geslom, da je treba na vsak način preprečiti sporazum med obema državama glede Trsta. Ne samo to! Oni so vse do včeraj — in videli bomo, kaj bodo storili jutri — tudi po zaključenem sporazumu vso svojo aktivnost gradili na tem, da bi napihnili nacionalistični duh, da bi mobilizirali fašistične sile proti sporazumu in šli so odkrito za tem, da bi ustvarili incidente. Njihova gonja, da bi povzročili preseljevanje iz Miljskih hribov, njihova gonja proti Scelbovi vladi, ker je sprejela sporazum in se s tem odrekla osmooktobrski liniji, t. j. angloameriškemu diktatu, dalje njihova gonja po drugi strani, ki so jo vodili v «Delu» za svoje slovenske zapeljane pristaše, ko so obdolževali Tita, da je prodal Trst itd., vse to so najbolj jasni dokazi njihove politike hujskanja na nacionalno sovraštvo s ciljem ustvarjanja čim večjih zaprek za pomiritev. (Ni n. pr. nobena tajnost, da Vidalijev miljski župan osebno obiskuje nekatere prebivalce priključenega dela svoje občine in jih nagovarja, naj se izselijo!).

Kaj je bil pravzaprav osmooktobrski diktat? Ta diktat očitno ni bil sporazum med obema državama. Toda oni niso v vseh teh dneh delali drugo kot opevali ta diktat in Bidovec je n. pr. pred kratkim v «Delu» celo napisal uvoden članek, da je diktat boljši od sporazuma. Oni so skupaj s fašisti obsojali Scelbo, da ni zahteval, da se diktat izvrši. To je resnica o njihovi politiki.

V uvodnem članku v včerajšnji «Unità» se vidalijevci poskušajo reševati in enostavno vse zanikajo. Končno pa pravijo: «Borili se bomo, da bodo odnosi med obema državama in obema sosednima narodoma v resnici boljši in da bo to dovedlo do stvarne pomiritve v tem delu Evrope. Zaradi tega, kot smo že povedali, zahtevamo, da se sporazum med dvema vladama, ki sta ga podpisale, spoštuje... ker od tega je odvisna vzpostavitev dobrih odnosov med obema državama.»

Toda, kje so bili ti sporazumi v osmooktobrskem diktatu? Kje je bil v osmooktobrskem diktatu statut in jamstva in kje so bile perspektive za mirno sodelovanje med Jugoslavijo in Italijo?

Lahko torej rečemo: Vi niste hoteli priznati v svoji obrambi, da je bila vaša politika — politika laži v službi tistih reakcionarnih sil, ki nočejo pomiritve in normalnih odnosov!

Zaradi tega še vedno ne verjamemo in ne moremo verjeti, da bo Vidalijevo vodstvo svojo politiko spremenilo v smislu kot to izjavlja v svoji obrambi. Prepričani smo pa, da bo tržaško delovno ljudstvo, da bodo tržaški delavci, to vodstvo k temu na ta ali oni način prisilili.

ITALIJANSKI KOMINFORMISTI V ZAGATI PO PRISTANKU ZSSR NA SPORAZUM O TRSTU

Kominformovsko vodstvo išče izhod v poudarjanju nacionalističnih gesel

Zdaj je za vodstvi KPI in PSI sporazum sicer koristen, toda Italija bi bila morala z razdelitvijo dobiti mnogo več - Tudi Bartole brani sporazum - Svetovni odmevi na sovjetski pristanek na sporazum

(Od našega dopisnika)

RIM, 15. — Medtem ko se je danes na dveh sejah v poslanski zbornici nadaljevala zunanjepolitična debata, objavlja italijanski tisk številne komentarje o tem, kar označuje za najnovejši preobrat v tržaškem vprašanju — o sovjetskem pristanku na sporazum. Obenem komentira tisk tudi zagato, v kateri se je znašlo kominformovsko vodstvo KPI in PSI in iz katere se kljub vsem demagoškim poskusom, ki vzbujajo zaradi svoje revščine v časih že kar pomilovanje, ne more izmotati.

Tako piše glasilo PSI «Avanti!», ki je včeraj objavilo vest o pismu Višinskega Varnostnemu svetu v sramežljivo neopazni obliki, da je sovjetski korak samo posledica ocene «mednarodnega značaja sporazuma», da pa to ne spreminja, v italijanskem okviru, dejstva, da londonski sporazum «globoko krši italijanske nacionalne interese».

«Unità» doslej — razen v tržaški izdaji, ki se prodaja samo v Trstu — sovjetskega koraka sploh še ni komentirala; namesto tega objavlja danes v celoti govor, ki ga je imel na včerajšnji seji poslanske zbornice glavni urednik njene rimske izdaje, nekdanji fašist Ingrao in ki izzveni tako, da bi Italija lahko dosegla mnogo več, ko bi se bila naslonila na ZSSR in se že prej začela pogajati z Jugoslavijo.

Psevdokominformovski list «Paese» pa trdi, da bi «zdaj moralo biti vsem jasno, da je moskovska vlada pripravljena sprejeti kakršen koli sporazum, ki vsebuje kak element pomirjenja, prispeva k razvoju bolj prijateljskih odnosov med narodi in vsaj deloma odstranjuje razloge trenj, ki bi se sicer lahko razvila v vojna žarišča». Se pred nekaj dnevi so kominformovski listi in govorniki trdili, da prav tržaški sporazum ustvarja novo vojno žarišče!

Kot je videti, poskuša kominformovsko vodstvo najti izhod iz zadrege s prehajanjem na še bolj nacionalistične pozicije in pri tem pristaja — kot sovjetska vlada — na načelo razdelitve STO, samo s pridržkom, da bi morala biti ta razdelitev za Italijo ugodnejša.

V tem duhu je govoril danes v poslanski zbornici tudi Giusto Tolloy (PSI), ki je poleg tega kritiziral formalno plat vprašanja — namreč da je vlada «postavila parlament pred izvršeno dejstvo» — in poskušal obrniti ost s tem, da je s številnimi citati dokazoval, da so s pristankom na londonski sporazum stranke vladne koalicije radikalno spremenile svoje stališče. Sicer pa je Tolloy povedal tudi nekaj resnejših besed; izrazil je dvom, da bi bila Scelbova vlada najbolj primerna, da zajamči Trstu demokratično življenje, in kritiziral, da je bil za tržaškega kvestorja določen Marzano, ki je bil kvestor v Modeni v času znanih krvavih dogodkov.

Edini govornik KPI na današnjih dveh sejah je bil Barbieri, ki je govoril o kulturnih zvezah Italije s tujino.

Vladno politiko v tržaškem vprašanju je vneto zagovarjal demokristjan Bartole, ki je nekoč obljubljal «neustavljiv val iredentizma», če Italija ne dobi vsega STO. Dejal je, da vlada ni mogla doseči več, in nato očital opozicijskim poslancem, da so pozabili, da je Italija izgubila vojno.

A. P.

LONDON, 15. — Sovjetski pristanek na sporazum o Trstu in pohvalne besede, s katerimi ga je Višinski v svojem pismu predsedniku Varnostnega sveta utemeljil, svetovna javnost in tisk živahno komentirata. Pri tem je slišati različna mnenja.

Londonski «Times» objavlja uvodnik pod naslovom «Moskovska oljkova vejica», ki govori v tej zvezi o sovjetsko-jugoslovanskih odnosih. List pravi, da se v zadnjem času kaže določena sovjetska želja po pomiritvi v teh odnosih in nadaljuje, da so se «sovjetski napori za normalizacijo odnosov z Jugoslavijo šele potem, ko je Jugoslavija storila dejanje, za katerega bi lahko pričakovali, da bo vzbudilo sovjetsko jezo, se pravi, potem ko je Jugoslavija 9. avgusta podpisala balkansko zvezo, v kateri je združena z Grčijo in Turčijo, ki sta obe članici atlantskega pakta».

Nato govori «Times» o jugoslovanskem stališču in pravi, da maršal Tito «ni napravil ničesar več od tega, kar je vedno proglašal za svoj namen, da namreč vzdržuje svoje glavne strateške in materialne odnose z Zahodom, da pa bo koristilo Jugoslaviji in vsej Evropi, če bi bilo mogoče zmanjšati napetost z vzhodnim taborom, ne da bi se vrnil v prejšnji položaj».

«ZSSR je, kot kaže — nadaljuje «Times» — sprejela ureditev tržaškega vprašanja — ki bi jo še pred nekaj meseci odločno napadla kot kršitev italijanske mirovne pogodbe — z utemeljitvijo, da je ta ureditev pripomogla k zmanjšanju napetosti. Verjetno je, da je ta gesta samo začetek sovjetske kampanje, ki naj «omehča» bivšega tovariša.»

Tudi francoski tisk obširno komentira sovjetski korak. «Franc Tireur» prikazuje dogodek kot nov element v sovjetski pomirjevalni ofenzivi, ki se razlikuje od prejšnjih «mirovnih ofenziv» po tem, da ni več demagoško namenjena množicam, temveč se obrača na vlade in parlamente. List meni, da je namen sovjetskih potez razkrajanje sistema zahodnega sodelovanja in obrambe. Nato omenja list še zaskrbljenost v zahodnem taboru, da bi «sovjetska serenada Jugoslaviji» utegnila imeti kaj uspeha, ali pa bi se «morebitna sovjetska akcija za revizijo italijanske mirovne pogodbe utegnila razviti v izsiljevanje», in ugotavlja končno, da je sovjetska politika še enkrat čez noč spremenila svoje stališče brez vsakega ozira na zahodnoevropske kominformovske stranke. Pri tem poudarja list stališče vidalijevskega vodstva v Trstu, ki je prikazovalo tržaški sporazum kot vojnohujskaško imeprialistično spletko, zdaj pa ga je Višinski «brutalno demantiral».

Čeprav sicer v ameriških krogih ni videti posebnega navdušenja nad sovjetskim pristankom na sporazum o Trstu — kot ga sicer tudi pri ostalih zahodnih velesilah ni opaziti — pravi današnji «New York Times», da je pismo Višinskega sicer manever v okviru nove taktike, ki naj pomiri zaskrbljenost zahodnega sveta, «vendar pa ga je mogoče sprejeti z določenim zadovoljstvom, ker nudi več možnosti, da se Rusi primejo za besedo». To bi se lahko zgodilo na ta način, pravi list, da bi pozvali ZSSR, naj se pridruži ostalim državam in omogoči spremembo mirovne pogodbe z Italijo, da bi to, kar zdaj predstavlja samo praktično začasno rešitev, dobilo zakonito veljavo».

Anketna komisija vlade o stavki v londonskem pristanišču

Tako v pristanišču kakor tudi v avtobusnem prometu se je položaj še bolj zaostril - Stavka resno ogroža britansko gospodarstvo in njeno trgovino

LONDON, 15. — Angleška vlada je danes ponovno razpravljala o položaju, ki je nastal zaradi stavke pristaniških delavcev v Londonu. Minister za delo Monckton se je danes razgovarjal s predstavniki sindikatov in delodajalcev, nocoj pa je sporočil, da je vlada sklenila izvesti anketo v zvezi s stavko.

V poročilu o ustanovitvi anketne komisije poudarja Monckton, da nima stavka v londonskem pristanišču resne posledice za izvozno trgovino, spravlja v nevarnost preskrbo z živili in je nevarnost, da povzroči brezposelnost v drugih industrijah.

Dalje pravi minister, da bo do posledice še resnejše, če se bo stavka nadaljevala, in gospodarstvo v državi bo v še večji nevarnosti. Končno je minister izrazil upanje, da se bodo stavkajoči med delom anketne komisije vrnili na delo.

Londonsko pristanišče je danes skoraj popolnoma paraliziran in vse kaže, da se položaj ne bo izboljšal.

V londonskem pristanišču stavka sedaj 22.000 pristaniških delavcev in 8.000 delavcev v ladjedelnicah. Drugih 4.500 članov sindikata čolnarjev pa je imelo nocoj zborovanje, da se odločijo, ali naj se pridružijo stavkajočim.

Tudi kar se tiče stavke avtobusnih vozačev, se je položaj danes poslabšal. Sedaj je v stavki okoli 16.000 vozačev in sprevodnikov. Zdi se, da se bodo številni nameščenci v prevozništvu pridružili stavkovnemu gibanju, če bo začel veljati tudi zanje novi urnik, ki je povzročil sedanjo stavko. Danes je ostalo v remizah 3.263 avtobusov, ki voz na 206 progah.

Stavka pristaniških delavcev in delavcev v ladjedelnicah povzroča vedno večjo zaskrbljenost britanskih oblasti in gospodarskih krogov, ker zelo okroža britanski izvoz in uvoz. Na trgu se že čuti prva posledica stavke, ker se je dvignila cena živilom, ki jih Anglija uvaža.

SZ ZAHTEVA V OZN RAZPRAVO O KITAJSKI PRITOŽBI ZARADI FORMOZE

Pekinška vlada obtožuje ZDA napadalnih dejanj proti kitajski ljudski republiki - Nerealistično stališče ameriške vlade Soglasna obsodba kuomintanškega napada na Burmo - Nadaljevanje razprave o razorožitvi

NEW YORK, 15. — Sovjetska delegacija je zahtevala, naj se na dnevni red glavne skupščine OZN vpiše sledeča zadeva: «Napadalna dejanja proti kitajski ljudski republiki in odgovornost ameriške mornarice pri teh dejanjih». Sovjetska delegacija je hkrati predložila resolucijo, v kateri zahteva od glavne skupščine, naj obsodi napadalna dejanja in naj pozove ameriško vlado, da sprejme ukrepe, da se ta dejanja prenehajo.

Ameriška delegacija v OZN pa je danes sporočila glavnemu tajniku Hammarskjoeldu, da se ne misli ozirati na sporočilo pekinške vlade, v katerem ta obtožuje ZDA oboroženega napada na Formozo.

Včeraj je namreč ameriška delegacija odklonila sprejem prepisa kitajske pritožbe in jo vrnila kurirju glavnega tajništva OZN, ki ga je prinesel, s pripombo, da za ZDA «pekinška vlada ne obstaja».

Danes je ameriška delegacija izjavila glavnemu tajniku, da ne bi smel izročiti članom Združenih narodov sporočil, ki jih dobiva od pekinške vlade, češ da ta vlada ni članica OZN.

To ni prvikrat, da se pekinška vlada obrne na OZn, toda prvikrat je sedaj ameriška delegacija uradno sklenila, ignorirati protest te vlade.

Glavni tajnik Hammarskjoeld pa je odločno zavrnil ameriško zahtevo, naj ne bi razposlal prepisa kitajske pritožbe delegacijam držav članic. Hammarskjoeld poudarja, da je ameriška zahteva v nasprotju z že ustvarjenimi precedensi, ker je do sedaj bilo izročenih članicam OZN že 37 sporočil pekinške vlade.

Med razpravo o razorožitvi v političnem odboru je britanski delegat Selwyn Lloyd pozval sovjetsko delegacijo, naj odgovori na nekatera vprašanja v zvezi z nadzorstvom.

Selwynu Lloydu, ki je vprašal, ali bi moral nadzorstveni organ delovati, še preden se začne razorožitev, je Višinski odgovoril, da mora sporazum priti pred razorožitvijo in da se bo ta sporazum imenoval «mednarodna konvencija». Dodal je, da bodo morali biti v tej mednarodni konvenciji, ki bo podpisana še preden stopijo ukrepi o razorožitvi v veljavo, ves razorožitveni sistem, ves nadzorstveni mehanizem in delovanje nadzorstva. Poudaril je, da je treba nadaljevati z delom, zato da skupno določijo tehnične podrobnosti in jamstva, ki bodo omogočila razorožitev. Višinski je dodal, da se hoče držati konstruktivnega stališča in želje do sporazuma, ki je sovjetsko vlado pripravila do tega, da sprejme francosko-britanske predloge kot podlago za pogajanja.

Zatem je Višinski izjavil, da je želja sovjetske vlade, naj bi komisija za nadzorstvo nad razorožitvijo bila «močan in učinkovit organizem», dodal pa je, da listina OZN ne dovoljuje, da bi nadzorstveni organ prevzel odgovornost sankcij, ker je za to pristojen Varnostni svet Nadzorstveni organ bi lahko dajal priporočila Varnostnemu svetu in ta bi sprejemal lahko sklepe v 24 urah.

Sledila je še izmenjava mnenj med Lloydom in Višinskim, ki sta skušala pojasniti vsak svoje stališče, in nato je bilo delo odbora odloženo na ponedeljek zjutraj.

ZDA, Francija in Velika Britanija pa so podpisale resolucijo, ki jo je kanadska delegacija predložila političnemu odboru OZN glede nadaljnjega dela v zvezi z razorožitvijo. Obveščeni krogi izjavljajo, da štiri podpisnice nadaljujejo s proučevanjem sovjetskih spreminjevalnih predlogov Če bodo ti predlogi sprejeti, bo sovjetska delegacija gotovo pripravljena podpisati skupno resolucijo.

Sovjetska zveza zahteva, naj se v resoluciji da večji poudarek predlogom sovjetskega delegata Višinskega. Kanadska resolucija našteva namreč glavne točke, ki naj bi jih vseboval načrt mednarodne konvencije o razorožitvi, in redloge, ki bi jih morali sprejeti kot podlago.

Posebni politični odbor pa je danes soglasno sprejel angleško resolucijo, ki ponovno poziva kuomintanške sile, ki so še na burmanskem ozemlju, naj se dajo razorožiti ali internirati. Resolucija poziva države članice, naj ne nudijo kuomintanškim silam pomoči, ki bi jim omogočila, «da ostanejo na burmanskem ozemlju in da nadaljujejo svoje sovražno delovanje proti tej deželi».

Resolucija poziva tudi Burmo, naj predloži poročilo glavni skupščini OZN o položaju.

Na Madžarskem priznavajo zlaganost insceniranih procesov

Član CK Kovacs je izjavil, da so bili «številni tovariši» obsojeni po nedolžnem in s «prepovedanimi metodami» - Ponovno se vojavljajo številni obsojeni funkcionarji, zlasti Raikovi sodelavci

BUDIMPEŠTA, 15. — Istvan Kovacs, član CK madžarske KP in sekretar partijske organizacije v Budimpešti, je pred dnevi priznal v govoru, v katerem je kritiziral tudi dosedanjo gospodarsko politiko na Madžarskem, da so bili «številni tovariši sojeni in obsojeni, ker so postali žrtev krivičnih obtožb». Kovacs je nadalje obtožil madžarsko politično policijo, da je uporabljala «prepovedane in provokatorske metode», pa tudi lažne obtožbe in kriva pričevanja. «To je bila huda napaka in krivica za številne tovariše, ki so trpeli v ječi, čeprav so bili nedolžni», je dejal Kovacs in dodal, da so bili številni takšni primeri že ponovno proučeni in da bodo vsi oni, ki so nedolžni, tudi izpuščeni. Kovacs je nadalje dejal, da se je največ teh primerov godilo pod «terorističnim režimom generala Petra Gabora», nekdanjega načelnika madžarske policije, ki je bil aretiran v januarju 1953 in dva meseca kasneje na tajnem procesu obsojen na dosmrtno ječo.

Razne informacije potrjujejo, da so se v zadnjih mesecih ponovno pojavili v javnem življenju številni funkcionarji, od nižjih do ministrov, ki so izginili med veliko čistko v letih 1949-50. Med njimi so Gyula Kallay, Rajkov naslednik v zunanjem ministrstvu, bivši notranji minister Janos Kadar, ki je po dveh letih ječe postal okrajni sekretar KP Madžarske v nekem budimpeštanskem predmestju, bivši poslanec Anton Klein, ki je bil na procesu proti Rajku obtožen, da je vzdrževal zvezo med Rajkovo skupino in jugoslovanskimi predstavniki in drugi.

Pojavljajo pa se tudi novice in ugibanja, ki jih ni mogoče kontrolirati. Tako se je razširila vest — na Dunaju jo prenaša katoliška agencija «Kathpress» — da Laszlo Rajk, nekdanji na smrt obsojeni madžarski zunanji minister, ni bil usmrčen, temveč odpeljan v Rusijo in da se bo zdaj kmalu vrnil v politično življenje. Drugi viri napovedujejo revizijo procesa proti Rajku.

Jošida v Rimu

RIM, 15. — Danes zvečer je prispel v Rim japonski ministrski predsednik Jošida, ki ga je na letališču Ciampino med drugimi sprejel tudi Scelba. Po prihodu je Jošida izjavil, da se namerava sestati z italijanskimi osebnostmi iz vlade in tudi izven vlade in z njimi izmenjati mnenje o vprašanjih, ki zanimajo Italijo in Japonsko.

Jošida je na daljšem potovanju po Evropi in Ameriki.

DOSLEDNOST

«DELO» 9.10.54 o sporazumu: «Ogoljufani smo za svoje pravice po sramotnem izdajstvu Titove vlade».

VISINSKI 13.10.54 o sporazumu: «Sporazum olajšuje napetost v tem delu Evrope».

«DELO» 9.10.54: «Slovenci, ne pozabimo, kako nas je Tito prodal».

VISINSKI 13.10.54: «Sporazum bo olajšal vzpostavitev normalnih odnosov med Jugoslavijo in Italijo».

«LAVORATORE» 11.10.54: «Rimska in beograjska vlada sta sprejeli strašno odgovornost in podpisali sporazum, ki žrtvuje politiki vojne potrebe po miru in blagostanju svojih narodov in prebivalstva obeh con našega ozemlja z edinim ciljem, da bi spopolnile napadalne načrte v tem delu Evrope».

VISINSKI 13.10.54: «Sporazum med Jugoslavijo in Italijo bo olajšal vzpostavitev normalnih odnosov med njima in tako povzročil olajšanje napetosti v tem delu Evrope».

«LAVORATORE» 27.9.54: «Razdelitev je direktno povezana s sklenitvijo novega političnega in vojaškega pakta, balkanske zveze, ki ne bo mogel služiti ničemur drugemu, kot da bo povečal napetost v tem delu Evrope».

VISINSKI 13.10.54: «Sporazum povzroča olajšanje napetosti v tem delu Evrope».

«UNITA'», včeraj: «Mi bomo nadaljevali z vso dosledností naše borbo. Zahtevali bomo, da se sporazum med obema vladama spoštuje...».

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan se je leta 1941 pričela v Sloveniji narodna vstaja.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Danes, SOBOTA 16. oktobra Gal, Velena
Sonce vzide ob 6.22 in zatone ob 17.19. Dolžina dneva 10.57. Luna vzide ob 20.21 in zatone ob 11.41.
Jutri, NEDELJA 17. oktobra Hedvika, Mira

VIDEZ IN RESNICA O OBLJUBLJENIH MILIJARDAH INVESTICIJ

Izčrpano tržaško gospodarstvo se z nakazanimi krediti ne bo okrepilo

Denar bodo uporabili predvsem za neproduktivna javna dela, kar bo služilo samo blažitvi brezposelnosti - Veliko pretiravanje časopisov o vsoti kreditov, med katere štejejo tudi sklad ERP, ki je bil že prej tržaška last

Včerajšnji «Giornale di Trieste» je v naslovu čez devet stolpcev na prvi strani napisal, da je italijanska vlada določila 70 milijard lir za «prerojenje mesta». Tudi v našem listu smo na drugi strani objavili sklepe rimske vlade o «pomoči tržaškemu gospodarstvu» in dodali kratek komentar, ki pa ni mogel pojasniti v celoti, za kaj pravzaprav gre. Takoj moramo ugotoviti, da je tako v sklepu rimske vlade kot tudi v pisanju italijanskega tiska več demagogije kot dejanske pomoči odnosno investicij za «obnovo tržaškega gospodarstva». Takšnih propagandističnih bomb smo sicer vajeni in smo jih skozi vsa leta ZVU doživljali ob vsakem šestmesečnem področnem proračunu, ko so na veliko pisali o «pomoči Italije» našemu gospodarstvu. Zadnji sklepi italijanske vlade pa so v glavnem naštevanje javnih in drugih del na našem področju za več let naprej, kar bi več ali manj bilo ravno tako storjeno za vsako šestmesečje posebej. To nam dokazujejo vse postavke, objavljene včeraj v našem listu.

Uradno poročilo o sklepih italijanske vlade pravi poleg drugega, da je bila sprejeta vrsta sklepov, ki naj «pomagajo k poživljenj dejavnosti tržaškega gospodarstva». V prvi vrsti se v sklepih italijanske vlade govori o ustanovitvi sklada za pospeševanje tržaškega gospodarstva. V ta sklad vključujejo predvsem vsa denarna razpoložljiva sredstva in vračila kapitala in obresti iz posojil iz sklada ERP (22 milijard), iz oddelka za posojila ZVU, iz conskega proračuna (6 milijard) in iz sklada za pospeševanje zidanja stanovanj (sklad Aldisio 4 milijarde). Kot vidimo, je glavni sklad, ki naj «pomaga k poživljenju dejavnosti tržaškega gospodarstva», sestavljen iz obresti in posojil ERP in drugih tržaških ustanov, t. j. iz denarja, ki je bil posojen za gradnjo ladij, raznim industrijam in za zidanje stanovanjskih hiš, ki ga je ERP dal Trstu in iz sredstev tržaškega proračuna. Iz tega sledi, da je gornji denar (skupno 32 milijard lir) tržaška last in da ga bo italijanska vlada dodeljevala Trstu samo v toliko, v kolikor ga bo kasirala na račun Trsta. Od gornjih 32 milijard lir je na razpolago za bodoči dve leti 8,309 milijonov lir. Iz teh sredstev bodo porabili 4 milijarde za zidanje novega italijanskega naselja pri Domju, t. j. 7 raznarodovalne namene, 400 milijonov pa za zgraditev novega suhega doka v Tržaškem arzenalu. Kot vidimo bodo dali samo 400 milijonov lir v proizvajalne namene. Oba ta objekta pa sta bila že v načrtu in bi se začela graditi, tudi če ne bi prišla Italija v Trst.

Omenjenim razpoložljivim sredstvom je vlada dodala še 5 milijard lir, ki pa jih bodo kasneje zaračunali, ko bodo kasirali povračila in obresti posojil ERP in drugih. Do tukaj torej ni Italija dala Trstu še niti ene lire in je ves gornji denar last tržaškega gospodarstva.

500 milijonov lir je italijanska vlada dodelila za posojila mali in srednji industriji. Ta denar bo italijanski vladi vrnjen in se ji bo celo obrestoval.

5 milijard lir so dodelili za zemljiške melioracije, ki naj «omogočijo stalno produktivno naselitev ribičev in kmetov, beguncev iz Istre, na ozemlju Julijske krajine». Za ta dela ne pride v poštev samo tržaško področje ampak prideta v poštev še področji Tržiča in Gorice. V glavnem pa gre tudi pri teh investicijah za nadaljnje raznarodovanje na Tržaškem in na Goriškem.

Za javna dela bodo na Tržaškem porabili skupno 10 milijard 300 milijonov lir. S tem denarjem bodo zgradili novo skladišče v pristanišču, izboljšali bodo cestne in železniške naprave v pristanišču, montirali nove pristaniške eletromehanične naprave, podaljšali avtostrado (trbiško), izboljšali obalno cesto od Trsta do Sesljana, sezidali za tri milijarde lir ljudskih stanovanj (okrog 1000), gradili cerkve, uredili tržaško železniško postajo ter opravili dela na dveh openskih železniških postajah. V gornji vsoti sta zapopadeni tudi 2 milijardi izrednega nakazila tržaški občini za gradnjo šol, higienskih naprav in drugih javnih del ter 700 milijonov lir za tržaško univerzo. Kot vidimo, gre v splošnem za javna dela, ki bodo trenutno zaposlila določeno število delavcev, grednjo in malo industrijo ter obrt, ki pa niso produktivnega značaja. Samo izboljšanje pristaniških naprav bo prispevalo k trajnejši gospodarski koristi. Poleg navedenih postavk moramo omeniti še postavko za dela pomola VII v pristanišču pri Sv. Andreju. Ta dela so po našem mnenju za sedaj samo propagandnega značaja. Začeli bodo graditi nov pomol, medtem ko so skoraj vsi pomoli starega pristanišča vedno prazni.

Dalje je italijanska vlada dodelila 9 milijard lir za pojačenje in moderniziranje železniške proge med Tržičem in Benetkami in za modernizacijo in razširitev avtostrade Tržič - Mestre. Teh 9 milijard ne morejo prištevati Trstu, ker bodo vsa deia izvedena izven tržaškega področja in ne vidimo v njih nobene koristi za tržaško gospodarstvo. Hkrati pa moramo ugotoviti, da bo pojačene železniška proga med Tržičem in Benetkami v doglednem času utegnila samo škoditi Trstu s tem, da bo nudila beneškemu pristanišču možnosti usmeritve avstrijskega prometa na Benetke.

V uradnem poročilu italijanske vlade je tudi rečeno, da bodo gradili dve novi ladji, eno za približno 11.000 BRT in eno za približno 5.500 BRT. Poročilo pa ne omenja, kje bodo ti dve ladji gradili. Poleg tega je še omenjeno, da bo imel visoki vladni komisar v Trstu na razpolago izredni sklad 2 milijard lir, da bo «kos posebnemu položaju». Hkrati pa poročajo tudi, da so Javnim skladiščem in občinskemu podjetju ACEGAT črtali nekatere dolgove, ki pa nimajo nobene zveze s pojačenjem produktivnosti tržaških gospodarskih panog. Ob zaključku uradnega vladnega poročila pa je še dodano, da bodo omenjeni ukrepi za Trst raztegnjeni tudi na področje Tržiča in Gorice.

Iz gornjega naštevanja odnosno ponavljanja glavnih postavk, ki smo jih včeraj podrobno objavili v našem listu, je razvidno:

1. da ne gre za 70 milijard lir, ki naj bi jih italijanska vlada nakazala za tržaško gospodarstvo, ampak da gre v glavnem za 30 milijard, ki naj bi jih porabili predvsem za javna dela. 32 milijard lir ERP, ZVU in iz sklada za pospeševanje zidanja stanovanj pa italijanska vlada ne more šteti kot svoj prispevek saj gre za denar, ki je že last Trsta;

2. da večji del naštetih postavk ni produktivnega značaja, ampak so to predvsem javna dela, ki bodo samo trenutno zaposlila določeno število delavcev;

3. da iz gornjih postavk ne vidimo, kako se bo tržaško gospodarstvo osamosvojilo, kot je to poudaril visoki vladni komisar prefekt Palamara, če ima večji del navedenih stroškov značaj začasne zaposlitve delovne sile. To pomeni, da bo Trst še naprej potreboval «umetne finančne injekcije»;

4. da sta v celotnem programu «poživljenja tržaškega gospodarstva» omenjeni samo dve ladji, ki gotovo ne bosta morali nadomesti 600.000 ton ladjevja, ki jih je imel Trst pred vojno.

Vse to dokazuje, kar smo že uvodoma omenili, da gre predvsem za demagoško naštevanje milijard, ki naj bi jih porabili v bodočih letih, kar bi morali to ravno tako storiti, če ne bi hoteli, da mesto popolnoma zamre. Zato poudarjamo, da smo na osnovi dosedanjih izjav raznih italijanskih predstavnikov, da v Rimu pripravljajo obširen načrt za «osamosvojitev tržaškega gospodarstva»» pričakovali, da bodo dodelili denarna sredstva predvsem za pojačenje produktivnih panog v Trstu, in sicer pomorstva in pristanišča, ki predstavljata edino pot rešitve sedanje gospodarske krize. In prav ti dve najvažnejši panogi sta najmanj zapopadeni v zadnjih sklepih italijanske vlade.

Tržaški Slovenci, Križ vas vabi!

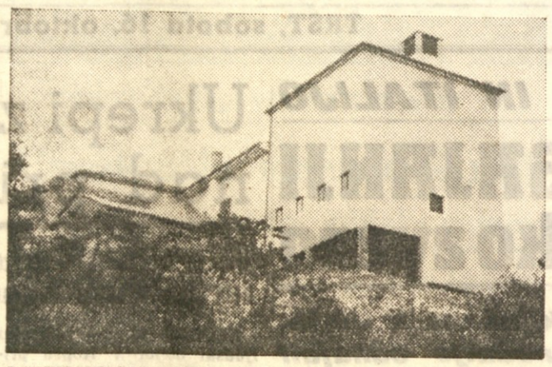

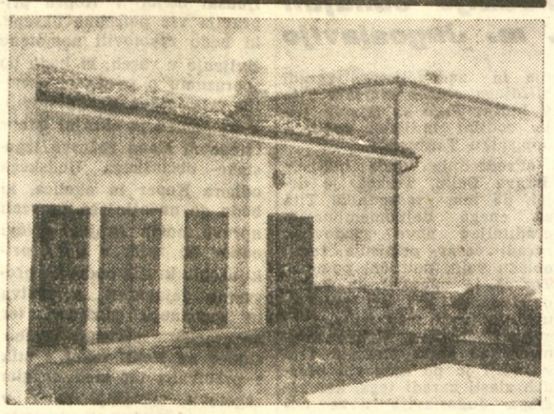

Zunanjost novega Doma kulture v Križu

Delo razmejitvene komisije včeraj v pospešenem tempu

Med Kaštelirjem in Sv. Mihelom je črta določena - Danes bodo količili novo mejo od Sv. Jerneja do Sv. Mihela

Včeraj je komisija nadaljevala z delom v izredno pospešenem tempu tako, da so pričeli kot običajno ob 9. uri zjutraj in so končali v mraku s samo enournim premorom za kosilo. Vse kaže, da mislijo končati z delom danes ali v skrajnem primeru v nedeljo, saj jim sedaj ostaja samo še okrog 2 km dolga nepremerjena črta.

Komisija je včeraj porabila ves dan za izmeritev dokončne črte med Sv. Mihelom in Kaštelirjem, katero so deloma izmerili že dan prej. Tudi tokrat je komisija naletela na precejšnje tehnične težave zlasti v okolici Cerejev, ker je tam teren hribovit, razrit in zaradi tega ni mogoče opazovati neposredno z vrha hriba raznih razmejitvenih točk po pobočju. Zaradi tega je bilo treba napraviti več raznih zapletenih in zamudnih merjenj s pomočjo raznih pomožnih točk in računanj kotov.

Meja, katero je komisija zakoličila včeraj, gre preko večjega števila hiš. Tako bo ostala gostilna «Al Nadal» v Italiji.

Prav točno določevanje, kam pripadajo posamezne hiše, je vzelo tudi včeraj precej časa, ker gre pri celotni ravni črti od Sv. Mihela do Kaštelirja za okrog 8 hiš. Nekaj takih dvomljivih primerov so rešili že v četrtek, medtem ko so ostale včeraj.

Danes bodo prav tako nadaljevali z delom v pospešenem tempu. Tokrat bodo začrtali dokončno mejo med razmejitveno točko, ki gre točno po 50. vzporedniku v zalivu Sv. Jerneju in med koto Sv. Mihela.

Dejavnost kominformističnih aktivistov, ki so v zadnjih dneh kar v rojih obletavali Miljske hribe, se je po pripovedovanju ljudi včeraj nenadoma ublažila. Po vsej verjetnosti iščejo kominformisti tudi glede tega vprašanja «novo linijo» ter vneto študirajo, kako bi obrnili plašč po novem vetru, ki piha iz Moskve.

Škoda, ki so jo povzročili ti raznovrstni propagandisti, je že občutna. Marsikoga, ki je bil pod njih vplivom, so tako prepričali, da je na vrat na nos zapustil dom in prepeljal premično imovino v paviljone na velesejmu ter se preselil v barake.

V kalnem pa so pričeli ribariti tudi razni «trgovci» dokaj dvomljivih moralnih kvalitet. V Hrvatinih je tako naš dopisnik prisostvoval «kupčiji» odnosno prodaji koze za 700 lir, in slišal pogovore o prodajal konj za 25 do 30 tisoč lir.

V zadnjih dneh se je po treznejšem premisleku marsikdo premislil in bo ostal. Vendar škode, katero so prizadejali kominformistični in šovinistični propagandisti tamkajšnjim zapeljanim ljudem, ne bo mogel nihče povrniti.

Nadaljevanje borbe v Tržaški konopljarni

Na sestanku plenuma sindikalnih zaupnikov in predstavnikov industrijskega sektorja so sklenili, da ne bodo popustili v sporu z ravnateljstvom Tržaške konopljarne če ne prekliče odpusta treh delavk in ne premesti nadzornice, ki je priganjala delavke v oddelku za šivanje, zaradi česar je tudi izbruhnila v omenjenem oddelku nato pa v vsej tovarni stavka. V ponedeljek bodo na uradu za delo zopet pogajanja, popoldne istega dne pa bo skupščina delavk in delavcev Tržaške konopljarne. Če ne pride do rešitve spora, bodo sindikati pozvali v borbo tudi delavce drugih podjetij, da podprejo stavkajoče delavke in delavce. Medtem pa se uspešno nadaljuje nabiralna akcija za stavkajoče.

Vozni red vlakov in avtobusov za Križ

Odhodi vlakov s tržaške postaje: ob 12.25, 13.00, 13.45, 15.57, 16.30, 17.30, 18.00, 18.25.

Odhodi vlakov iz Križa: ob 18.54, 19.25, 19.38, 21.05, 21.15, 22.00, 22.55.

Avtobusi iz Trsta: ob 12.20, 13.15, 15.00, 16.30.

Po potrebi bodo avtobusne zveze ojačene. Zadnji avtobus odpelje iz Križa pet minut po polnoči.

Avto v tele

Zgodaj popoldne je 47-letni Roberto Hausbrandt z Opčin vozil s svojo «Lancio Appio» po Trbiški cesti proti mestu. Ko je privozil do ceste, ki pelje v Trebče, je pred seboj zagledal žensko, kasneje identificirano za 51-letno Gizelo Kralj por. Vidali iz Trebč št. 68, ki je gnala čez cesto svojo kravo in tele.

Hausbrandt je takoj zavrl vozilo in obenem zavil na stran, vendar je kljub temu silovito trčil v tele, ki se je zgrudilo na tla, medtem ko se je tudi avto zvrnil na desno stran. Hausbrandt se je k sreči rešil brez poškodb in je policijskim agentom, ki so prišli na mesto, obljubil, da se bo v primeru bolečin zatekel k privatnemu zdravniku. Na mesto je moral priti tudi veterinar, ki pa ni mogel teletu nič pomagati, ker si je pri padcu zlomilo nogo. Hausbrandtovo vozilo je utrpelo veliko škodo.

Hudo opečen šofer med gašenjem požara

Ob 18.35 so sprejeli na dermatološkem oddelku 30-letnega mehanika Giuseppa Montanarija iz Romansa, kateremu so ugotovili hude opekline na rokah, ki se bodo po mnenju zdravnikov zacelile že v 7 ali nakajsneje v 15 dneh.

Montanari, ki se je zatekel v bolnišnico z zasebnim avtom, je izjavil, da je okoli 18. ure v Ul. F. Severo izbruhnil na njegovem tovorniku požar, ki ga je hotel pogasiti. Žal se je pri tem opekel. Požar je nastal zelo verjetno zaradi kratkega stika.

Z avtom v pešca

Medtem ko je 25-letni Renato Manzano iz Ul. Guerrazzi vozil s svojo «Lancio Aprilio» po Dantejevi ulici proti Korzu, je v višini kavarne «Stella polare» močno oplazil 76-letnega upokojenca Attilija Antunovića iz Ul. Brunner, ki je zaradi sunka izgubil ravnotežje in padel na tla.

Pešca so s policijskim avtom odpeljali v bolnišnico, kjer so ga zaradi zloma ključnice in udarca na prsnem košu pridržali s prognozo okrevanja v 20 ali 30 dneh na ortopedskem oddelku.

Z vespo v vojaški tovornik

Z rešilnim avtom so popoldne pripeljali v bolnišnico 43-letnega Luigija Maddalenija iz Ul. Orlandini, ki je povedal, da se je pri izhodu št. 1 starega pristanišča zaletel z vespo v tovornik, ki ga je vozil neki angleški vojak. Ta ga je namreč hotel prehiteti, zaradi česar je bilo trčenje neizbežno.

Stanko Čok je umrl

Včeraj je v Ljubljani umrl Stanko Čok, po domače Palkov, rojen leta 1897 v Lonjerju. Tovariš Stanko Čok je bil vse življenje zelo zaveden in borben Slovenec, ki ni nikoli klonil niti za časa najhujšega fašističnega zatiranja.

Po dokončani ljudski šoli na Katinari je odšel v pripravnico v Trst, napravil nekaj razredov nemške gimnazije ter se nato vpisal na dvorazredno slovensko trgovsko šolo v Trstu in jo dokončal. Po dokončani šoli je stopil v službo v Kmetijsko zadrugo v Trstu, kjer se je izpopolnjeval v strokovnjaka v zadružništvu. Takoj po prvi svetovni vojni je organiziral v rojstni vasi Zadrugo upravičenih posestnikov, ki so jo fašisti ukinili. Bil je tudi več let predsednik prosvetnega društva «Zastava» v Lonjerju, njegov odbornik, pevec in igralec. Ker je z nastopom fašizma ostal brez službe, je odšel na Sušak, kjer se je zaposlil in od koder se je večkrat vračal k družini v Lonjer. Fašistična oblast, ga je zalezovala in ga leta 1927 zaprla. Odpeljali so ga v Rim in ga zaprli v Regina Coeli, kjer je bil kot prvi Slovenec obsojen pred izrednim sodiščem za zaščito države na deset let ječe. Kazen je prestajal v Regina Coeli v Rimu, v Fossomorone, v Alessandriji in bil nazadnje konfiniran na Ponzi. Šestino kazni je odsedel v samici pod zemljo. V ječi se je marljivo učil zlasti slovanskih jezikov. Leta 1935 so ga po osmih letih ječe izpustili.

Vrnil se je v Jugoslavijo in se naselil v Beogradu, kjer se je tudi poročil. Bil je zelo aktiven v prosvetnem društvu «Istra» in združeval primorske rojake, ki so pribežali pred fašističnim preganjanjem v Beograd. Ob začetku narodnoosvobodilne borbe se je javil v partizane, kjer pa ni mogel ostati zaradi fizične šibkosti in izčrpanosti, ki je bila posledica fašističnih ječ. Po osvoboditvi je leta 1945 odšel v Koper kjer je posvetil vse svoje znanje in sposobnost razvoju zadružništva v coni B. Kot zadružni funkcionar je bil zelo delaven in iniciativen.

Predlanskim je bil upokojen, a je še vedno deloval pri prosvetnem društvu v Semedeli, bil odbornik Zveze prosvetnih društev v Kopru ter pomagal pri raznih zadrugah. Letos septembra je zbolel in odšel iskat zdravja na kliniko v Ljubljano, kjer je umrl. Pokopali ga bodo danes na koprskem pokopališču.

Tovariš Stanko Čok je bil tudi sotrudnik našega lista in je pisal članke o zadružništvu. Uredništvo izreka prizadetim svojcem svoje iskreno sožalje. Slava njegovemu spominu!

Razredni sindikati za stavkajoče v konopljarni

Razredni sindikati so se v podporo borbi delavstva Tržaške konopljarne in v znak solidarnosti priključili nabiralni akciji, ki sta jo razpisali Zveza dela in Delavska zbornica. V ta namen so povabili vse svoje člane in simpatizerje, naj dajo v vseh obratih svoj prispevek.

Razen tega je Razredni sindikat raznih strok prispeval 3.000 lir, Razredni sindikat industrijskih delavcev 3.000 lir, Razredni sindikat pekovskih delavcev 1.000 lir in tajništvo Razrednih sindikatov 5.000 lir.

PO REŠITVI TRŽAŠKEGA VPRAŠANJA

Ocena sindikalnega položaja na sestanku aktiva Razrednih sindikatov

Pripadniki razrednega gibanja morajo še povečati napore za dosego enotnosti delavskega razreda

Z novim položajem so se tudi pripadniki razrednega gibanja znašli pred novimi nalogami. Zato so preteklo sredo na sestanku aktiva pretresali ta novi položaj in si po poročilu tov. Petronia in po izčrpni diskusiji zastavili tudi nove bodoče naloge. Te naloge sicer niso bistveno nič novega, saj so Razredni sindikati vse od svoje ustanovitve vedno težili k enotnosti delavstva in tako tudi usmerjali vse dosedanje delovanje.

Na sestanku so predvsem ugotovili, da nič ne kaže, da bi za sedaj Delavska zbornica menjala svoje organizacijske oblike ter da bo po vsej verjetnosti ostala avtonomna in se ne vključi v tako imenovane svobodne sindikate. Tudi Zveza dela (bivši Enotni sindikati) se za sedaj najbrž ne bo formalno vključila v italijansko CGIL ter bo še nadalje organizacijsko ločena. Prav tako ni mogoče pričakovati, da bi po rešitvi tržaškega vprašanja demokrščanski in kominformovski sindikati prenehali z medsebojnim obtoževanjem ter da bi enotneje nastopali, čeprav bi bilo to v interesu delavstva. Res je, da je z rešitvijo tržaškega vprašanja odpadla ena ovira, to je vsaj navidezna ločenost v gledanju na teritorialno pripadnost bivšega Tržaškega ozemlja, kar bi moralo omogočiti večjo enotnost delavstva, toda položaj se zato glede sindikalne enotnosti ni nič spremenil. Ravno tu pa se odpira široko področje delovanja pripadnikov razrednega gibanja, ki morajo še bolj napreči vse sile, da pride vsaj do akcijske enotnosti. To bo tem laže, ker vse delavstvo k temu teži.

Smrt zaradi zloma noge

Včeraj ob 6. uri zjutraj je na ortopedskem oddelku podlegla poškodbam Karolina Kante, katero so sprejeli v bolnišnico 8. t. m. Pokojnica se je tedaj med nerodnim padcem v zavetišču uršulinskih sester, kjer je stanovala, zlomila nogo.

IZPRED KAZENSKEGA SODIŠČA

MATI NA ZATOŽNI KLOPI zaradi grdega ravnanja s hčerko

Pred sodnikom tudi mož, ki je pretepal ženo

Iz nekega kletnega stanovanja v Ul. Appiari je pred leti večkrat bilo slišati jok dekleta in histerično kričanje neke ženske. Prebivalci hiše in bližnjih hiš v tisti ulici so dobro vedeli, da jok prihaja iz ust tedaj 12-letne Roze Cuccio, medtem ko je njena 29-letna mati Anna Madonia por. Cuccio, rojena nekje blizu Palerma, ne le kričala na hčer, temveč z njo tudi slabo in surovo ravnala ter jo pretepala.

Materam, ki so stanovale v hiši, se je otrok smilil v nekega septembrskega dne 1951, leta so sklenile poslati policiji pismo, v katerem so ožigosale surovo vedenje brezsrčne matere, ki je živela v kletnem stanovanju z nekim Palermitancem (bila je ločena od moža in se je preselila v naše mesto 1949. leta), njegovimi številnimi sinovi in svojo materjo. Policija je seveda uvedla preiskavo in medtem ko je mati zanikala obtožbo, je njena hči vse potrdila. S svojo izjavo je otrok spravil mater na zatožno klop, kjer se je morala zagovarjati. Toda usoda je bila mila z njo kljub slabemu ravnanju z otrokom in sodišče je ublažilo obtožbo in tako prekinilo postopek na podlagi zadnje amnestije.

* * *

Pred istim sodiščem se je moral zagovarjati zaradi enake obtožbe, in sicer, da je surovo ravnal z ženo, 40-letni Giordano Novotny iz Ul. Lorenzetti, katerega so tudi obtožili, da je od 1952. leta dalje tudi pretepal in žalil svojo ženo Jolando, na katero je bil, kadar je bil seveda vinjen, ljubosumen.

Tudi z njim je sodišče milo ravnalo in ker so prvotno obtožbo spremenili iz surovega ravnanja v pretepanje in zaljenje, so ga izpustili, ker je manjkala ženina pismena tožba, na svobodo.

Padec v filobusu

Zaradi nenadnega odskoka filobusa št. 5 v Ul. Conti je 74-letna Ana Korosič vd. Guercini iz Ul. Settefontane nerodno padla na tla in si izpahnila zapestje desne roke.

Kasneje se je ženska v spremstvu svoje hčere zatekla v bolnišnico, kjer so ji nudili vso potrebno pomoč.

PROSVETNO DRUŠTVO V KRIŽU

OTVORITEV PROSVETNEGA DOMA

DANES 16. OKTOBRA 1954 OB 20. URI

KRAJNSKI KOMEDIJANTI

Spisal: Bratko Kreft - Režiser: Jože Babič - izvaja SNG.

JUTRI 17. OKOBRA 1954 OB 15.30 URI

SLAVNOSTNA OTVORITEV Z AKADEMIJO

Sodelujejo: domače prosvetno društvo z dramskim odsekom, pevskim zborom in orkestrom, orkester šole Glasbene Matice iz Trsta, mladinska folklorna skupina z Brega ter pevski zbori iz Barkovelj, Nabrežine, s Proseka-Kontovela, iz Repna, Sempolaja in proseško-kontovelski oktet.

V TOREK 19. OKTOBRA 1954 OB 20. URI

ponovitev

Bratko Kreft

KRAJNSKI KOMEDIJANTI

izvaja SNG.

Ljudska prosveta

SHPZ

JUTRI 17. t. m. ob 8.30 dopolne v običajnih prostorih seja glavnega odbora. Odborniki, pridite gotovo in točno!

SHPZ vabi vsa prosvetna društva, da se udeležijo JUTRI 17 t. m. otvoritve prosvetnega doma «Berto Sirk» v Križu.

Razna obvestila

Tržaški filatelistični klub «L. Košir». — Jutri 17 t. m. od 9. do 12 bo sestanek filatelistov v Ul. Roma 15, II. Vsi odborniki naj se sestanka udeležijo.

Društvo slovenskih srednješolcev priredi

Jutri 17. t. m. ob 17. uri v Ul. R. Manna 29 plesno čajanko.

Igra jazz orkester.

Vabljeni!

BRUCOVANJE v gostilni Spetič na Katinari se bo začelo danes, 16. t. m. OB 19.30 URI in ne ob 20.30 kot objavljeno, ker oblasti niso dale dovoljenja za podaljšanje zabave čez policijsko uro.

Prosimo za točnost!

AK JADRAN

Od včeraj do danes

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 14 in 15. oktobra t. l. so se v Trstu rodili 4 otroci, umrlo je 14 oseb, porok pa je bilo 17.

POROČILI SO SE: uradnik Carlo Stefani in gospodinja Blanda Buzan, delavec Pietro Moratto in pletilja Liliana Krašček, šofer Dominik Marušič in šivilja Milka Vitez, mehanik Luigi Pavani in gospodinja Anna Puntar, agent CP Anton Lanteri in gospodinja Jolanda Kolarič, vojak am. vojske Benjamin Liddle Wendell in gospodinja Aduina Pintus, uradnik Mario Sčupec in šivilja Anna Pettirossi, skladiščnik Primiliano Degrassi in frizerka Anna Lucia Grassi, mehanik Nevio Rossetti in gospodinja Nicolina Mauro, zidar Romedio Fernetič in gospodinja Armida Giugovac, šofer Ruggero Glavina in delavka Zerlina Ballarin, mehanik Mario Pitacco in šivilja Štefanija Fabec, kmet Frančiček Čurk in šivilja Frančiška Božič, kovač Emil Vadnal in gospodinja Ivanka Hrvatin, uradnik Giorgio Rizzi in gospodinja Licia Faeli, agent CP Gastone Novacco in uradnica Maria Giannatempo.

UMRLI SO: 46-letna Antonietta Palaveršič, 59-letni Matteo Valenta, 60-letni Giuseppe Roccia, 46-letni Marko Kocijančič, 82-letna Flora Pugliese vd. Gandolfo, 84-letni Andrea Persico, 48-letni Bruno Colombini, 79-letna Anna Paljetak vd. Fabris, 75-letna Marija Ivošič vd. Zio, 84-letna Karolina Kante, 74-letna Marija Sušmel vd. Bianchi, 66-letna Marija Starc vd. Starc, 70-letna Antonija Donjak vd. Molinari, 39-letna Angela Crispini por. Malabotti.

PRIHODI IN ODHODI LADIJ

PRIHODI: iz Ravenne prazna ital. ladja «Mantova», iz Liverpoola prazna angl. ladja «P. Navigator», iz Rio Marine s 1.451 t železa ital. ladja «Castore», iz Benetk s 3.150 t raznega blaga ital. ladja «Spuma», iz Neaplja s 3.558 t žita amer. ladja «Exchester», z Reke s 1.500 t raznega blaga angl. ladja «Alpera», z Reke prazna jug. ladja «A. Santić», iz Pirana s 50 t peska ital. motor. jad «Sirena» in «Fides», iz Torviscose prazna ital. motor. jad. «Fortunato», iz Sdobbe s peskom ital. motor. jad. «Faliero», «Pace», «Leonilda», «Perazzini», «S. Maria Dell'Arco», «Oreste», «Quattro fratelli», «Rinaldo», «Enrico» in «Tre fratelli», iz Nogare prazna ital. motor. jad. «A. Madre».

ODHODI: proti Benetkam z 224 t raznega blaga in 47 potniki ital. ladja «Messapia», proti Sibeniku z 200 t lesa ital. ladja «Roberto Pimpi», proti Benetkam s 1100 t olja ital. ladja «Alcor», proti Hajfi z 200 t lesa izrael. ladja «Kineret», proti Liverpoolu z 206 t raznega blaga angl. ladja «Alpera», proti ZDA prazna amer. ladja «Norcuba», proti Benetkam s 25 t strojev ital. ladja «Sistiana», proti Sdobbi prazne ital. motor. jad. «Giannino», «Perazzini», «Folgore», «Tre fratelli», «Rinaldo», «Romboo», «Livia» in «Leonilda», proti Raši prazna ital. ladja «F. Padre», proti Torviscosi prazna ital. ladja «A. Madre».

VREME VČERAJ

Najvišja temperatura 17.4, najnižja 9.8, ob 17. uri 15.8, zračni tlak 1022,3, veter 5 km severozahodnik, vlaga 65 odst., nebo jasno, morje mirno, temperatura morja 17.4.

Izleti

OF za miljski okraj obvešča vse izletnike, ki so se vpisali za izlet v Crnikal v Istri, da bo odhod avtobusa ob 6.30 pri Sv. Ani, ob 6.40 v Stramaru, ob 6.50 pri Domju in ob 7. uri v Mačkovljah, ob 7.15 v Dolini, nato skozi Boljunec in Boršt na blok Pesek.

Prosimo udeležence, naj bodo točni, ker zamudnikov ne bomo čakali.

Osvobodilna fronta

OF I. OKRAJ vabi svoje člane in simpatizerje na sestanek, ki bo v ponedeljek 18. t. m. ob 20. uri v Ul. R. Manna 29 Razpravljalo se bo o današnjem političnem položaju.

KINO

Rossetti. 15.00, 18.15, 21.30: «Quo vadis?», Robert Taylor, De Borah, Kerr.
Excelsior. 15.30: «Od tu do večnosti», Burt Lancaster, Montgomery Clift.
Fenice. 15.30: «Mogambo», Clark Gable
Nazionale. 16.00: «Veliko upanje», L. Maxwell, R. Baldini.
Filodrammatico. 16.00: «Trije tatovi», Totò.
Arcobaleno. 16.00: «Zgodba o Glennu Millerju», J. Stewart in J. Allyson.
Astra Rojan. 16.30: «Crni prestol», B. Lancaster, Joon Rice.
Cristallo. 16.00: «Montecristov zaklad», Lia Armanda, J. Marais.
Grattacielo. 16.00: «Dogaja se na komisariatu», Alberto Sordi, Nino Taranto, Lucia Bosè.
Alabarda. 15.30: «Dunaj, 1. aprila 2000», Hilde Krahl, J. Meinrad.
Ariston. 16.00: «Pesmi pol stoletja», S. Pampanini.
Armonia. 15.30: «Gusarjeva hči», R. Fleming, P. Kelly.
Aurora. 16.00: «Sombrero», Montalban in A. M. Pierangeli.
Garibaldi. 16.00: «Ognjeni pekel», F. Tucker, W. Elliott.
Ideale. 16.00: «Tujec», G. Peck.
Impero. 16.00: «Podeželska ljubezen», J. Powell, F. Granger.
Italia 16.00: «Ljubezen v mestu», Mladoletnim prepovedano.
Viale. 16.00: «Skrivnosti Črne džungle», Lex Barker in tigrica Darma.
Kino ob morju. 16.30: «Zgodbe revnih ljubimcev», Anna Maria Ferrero, Cosetta Greco.
Massimo. 16.00: «Onstran Sahare» in «Roparji v velikih močvirjih».
Moderno 16.00: «Kraljevi demant», Fernando Lamas in Gilbert Roland.
Secolo. 16.00: «Fornarina», Lida Baarova, Walter Lazzaro.
Savona. 16.30: «Divji ples», G. Cooper in Barbara Stanwyck.
Skedenj. 18.00: «Divja zemlja».
S. Marco. 16.00:: «Roman mojega življenja», Luciano Taioli.
Vittorio Veneto. 16.00: «Samo zate sem živela», J. Wyman, S. Hayden. Po romanu E. Ferber.
Azzurro. 16.00: «Stalag 17», William Holden.
Belvedere. 16.00: «Kadar trčijo svetovi».
Marconi. 16.00: «Tretji letnik licija».
Novo cine. 16.00: «Dogodivščine Petra Pana».
Odeon. 16.00: «Kakšni podleži ti moški», W. Chiari, A. Lualdi.
Radio. 16.00: «Izdajalec iz Fort Alama», G. Ford, J. Adams.
Venezia. 16.00: «Deček z zelenimi lasmi», Dean Stockwell, Pat O'Brien.

RADIO

SOBOTA, 16. oktobra

KOPER

254,6 m ali 1178 kc

Poročila v slov. ob 5.40, 7.45, 13.30, 19.00 in 23.30.

Poročila v ital. ob 6.15, 12.45, 19.30 in 23.00.

6.45 Jutranja glasba; 6.50 Pregled tiska; 7.00 Jutranji koledar; 7.30 Ženski kotiček; 11.30 Robert Schumann-Gordon: Karneval, balet; 13.45 Zabavna glasba; 14.00 Žena in dom; 14.15 Portreti; 15.00 Vokalni ansambli pojo slovenske narodne pesmi; 17.30 Križe po Jugoslaviji v narodni pesmi; 18.00 Poročila v hrvatščini; 18.15 Vokalni koncert tržaškega Komornega zbora p. v. Ubalda Vrabca. Na sporedu so dela skladateljev Gallusa, Venturinija, Glazunova, Adamiča, Lajovica in Vrabca - reprodukcija magnetofonskih posnetkov s koncerta v tržaškem Avditoriju dne 25.6.1953; 18.48 Spored nove plesne glasbe; 19.20 Sport; 20.00 Operni koncert; 21.00 Izbrano cvetje z domače grede; 21.30 Slušna igra: «IV. umetniški večer»; 22.30 Prenos iz bara hotela «Palace» v Portorožu; 23.10 Glasba za lahko noč.

TRST II.

11.30 Lahke melodije; 12.00 Predavanje; 12.10 Za vsakogar nekaj; 13.00 Pestra operna glasba; 13.30 Slovenski motivi; 14.00 Dello Yoio: Suita iz baleta «Vodnjak»; 14.15 Kulturni obzornik; 15.00 Harmonikar Jože Privšek; 15.15 Popoldanski koncert; 16.00 Oddaja za najmlajše; 17.00 Pestra glasba; 17.30 Stravinski: Ognjeni ptič, suita; 18.14 Gershwin: Američan v Parizu; 18.40 Vokalni kvintet; 19.00 Pogovor z Janom; 19.15 Pestra glasba; 20.05 Lepe melodije in lepi glasovi; 20.30 Lahki orkestri; 21.00 Pestra operetna glasba; 21.30 Priljubljene lahke melodije; 22.00 Liszt: Koncert št. 1.

TRST I.

11.30 Simfonična glasba; 13.30 Operni motivi; 14.50 E. W. Ferrari: «Stirje grobjani», komična opera v 3 dej.; 21.45 Paul Arnold: «Krojaček», enodejanka.

SLOVENIJA

327,1 m, 202,1 m, 212,4 m

Poročila ob 5.00, 6.00, 7.00, 12.30, 15.00, 17.00, 19.30 in 22.00. 11.00 Radijski koledar; 11.05 Glasbena medigra; 11.15 Pisan drobiž za pionirje; 12.10 Lahek Premrl: Simfonietta; 12.30 Pihalni spored izvaja Mariborski pihalni ansambel; 13.00 Okno v svet; 13.10 Za vsakogar nekaj; 14.10 Opoldanski koncert; 15.15 Lahka glasba; 15.40 Hrvatska narodna glasba; 16.10 Utrinki iz literature - A. M. Frey: Jedača in pijača; 16.30 Želeli ste — poslušajte! 17.10 Glasbene uganke; 18.00 Jezikovni pogovori; 18.15 Pesmi za naše male; 18.45 Igra tamburaški orkester; 20.00 Pisan sobotni večer.

TELEVIZIJA

17.30 Film; 20.45 Poročila in Športne vesti; 21.15 Film; 21.55 Spored pesmi.

PRVI STROKOVNI KONGRES JUGOSLOVANSKIH PRAVNIKOV

Pred kratkim se je vršil v Jugoslaviji kongres pravnikov, ki je bil v določenem smislu prvi strokovni kongres te vrste v deželi. Pri tem so mišljene v prvi vrsti nekatere zanimive značilnosti, ki so prišle do izraza v teku zasedanja. Poleg splošne teme o vlogi prava in pravnikov je kongres pretresel nekoliko konkretnih problemov, ki so važni za nadaljnji razvoj prava in pravnega sistema v Jugoslaviji. Ti problemi so kodifikacija (uzakonjenje) lastninskih odnosov in gospodarskega prava, zatem gospodarski zločini, in to ne samo «klasični kriminal» v gospodarstvu, ampak tudi kazenska odgovornost gospodarskih ustanov. Zraven tega je kongres razpravljal o izdelavi zakona o splošnem upravnem postopku, o delovnem pravu v sodobni fazi gospodarskega in družbenega razvoja dežele, kakor tudi o organizaciji in metodi dela sodišč.

Kongresna diskusija je bila ne samo na znatni strokovni višini, ampak je večkrat pokazala tudi nasprotna, često celo nepomirljiva stališča glede določenih vprašanj načelnega in ideološkega značaja.

Posebna pozornost je bila posvečena nekim relativno novim skupinam pravnikov, kot so pravniki v gospodarskih ustanovah. Danes je vloga pravnih kadrov v gospodarstvu zelo pomembna, posebno kar zadeva nadzorstvo nad zakonitostjo poslovanja gospodarskih organizacij.

Kongres je pokazal poseben interes za vprašanja advokature, pomembne javne službe, ki mora s čedalje večjo avtoriteto in družbeno odgovornostjo svobodno opravljati svoje funkcije.

Kongres je dalje izglasoval resolucijo in prišel do sklepov glede vsakega vprašanja, ki se je pretresalo v posebnih komisijah.

Sklepi glede vprašanja kodifikacije lastninskega prava so bili splošne narave, ker je diskusija o tej temi pokazala zelo različna pojmovanja. Posamezni udeleženci niso soglašali glede potrebe in utemeljenosti kodifikacije lastninskega prava v tem trenutku. Po njihovem mnenju bi danes takšna kodifikacija ne bila na mestu, ker se vrsta odnosov v strukturi narodnega gospodarstva še definitivno izoblikovala. V vrstah nasprotnikov kodifikacije je prevladovalo mnenje, da je naloga prava fiksirati že gotove in razvite gospodarske odnose.

Pristaši kodifikacije pripadajo krogu teoretikov, ki zastopajo pojmovanje o aktivistični, organizacijsko-usmerjevalni vlogi prava. S tega stališča je intervencija pravnega sistema eden elementov ne samo učvrstitve, ampak tudi razvijanja gospodarskih odnosov.

Prevladalo je stališče, da je kodifikacija možna in nujno potrebna, dasi je nemogoče natančno določiti dan, ko bi imela stopiti v veljavo. Nasprotovanja, ki zadevajo izhodiščno točko in vsebino kodifikacije lastninskega «gospodarskega prava», so razumljiva, saj gre v tem primeru za zgodovinsko nove pravne oblike in izraze. Novi pravni sistem v Jugoslaviji je šele v začetku svojega razvoja ter se uresničuje na osnovi relativno nerazvitih proizvajalnih sil.

Osnovna sredstva proizvodnje so, razen v poljedelstvu in obrtništvu, proglašena za družbeno lastnino. Le-ta se uresničujejo na osnovi ustavnih pravic proizvajalcev, da upravljajo z gospodarskimi organizacijami ter da si s pomočjo tega prava prilaščajo del družbenih proizvodov. Če se je doslej na znanstvenem področju o družbeni lastnini najmanj konkretno in ustvarjalno razpravljalo, je to zato, ker živi človeštvo v pretežni večini pod režimom raznih oblik privatne, kolektivne in državnokapitalistične lastnine.

Zaradi tega ne preseneča, da so se na kongresu pravnikov Jugoslavije izrazila tako različna gledišča glede družbene lastnine. Eni so trdili, da je družbena lastnina pojem javnega ali ustavnega prava in da nima nositelja. Drugi so se strinjali s pojasnitvijo značaja družbene lastnine, vendar so poudarjali, da ima in mora imeti nositelja. Ta nositelj bi bila država. Tretji so zastopali teorijo o «deljeni lastnini», trdeč, da obstaja v osnovi družbene lastnine delitev lastninskih pravic med državo in samoupravnimi gospodarskimi organizacijami.

Prav tako so se pokazala različna mnenja glede tega, ali obstajajo v osnovi družbene lastnine imovinske pravice in kakšna je narava teh pravic. Eni so pridajali «pravici upravljanja» elemente lastninskega ali imovinskega prava, drugi so zanikali vsako utemeljenost nekega globalnega lastninskega prava, posebno takega, ki bi bil nadomestek za lastnino.

Vsa ta vprašanja so ostala odprta ter ostanejo predmet nadaljnjih proučevanj.

V komisiji, ki je proučevala vprašanja gospodarskih zločinov, so se izrazila razna mišljenja o kazenski odgovornosti gospodarskih organizacij, t. j. pravnih oseb. Pristaši «klasičnega» kazenskega prava so odklanjali to možnost. Njim so se pridružili zastopniki individualističnega pojmovanja v pravu ter dokazovali, da je pravna oseba «fikcija», da potem takem ne more biti kazensko odgovorna.

Večina praktičnih pravnih delavcev, posebno onih, ki delajo v gospodarskih organizacijah, javnem tožilstvu, sodiščih itd., je odklanjala tako abstrakten način pristopanja k problemu odgovornosti gospodarskih organizacij.

V ostri in načelni diskusiji je bila izvršena sociološka analiza položaja in dela gospodarskih organizacij, ki poslujejo na osnovi družbene lastnine in pravno-ekonomskih individualnosti. Analiza je pokazala utemeljenost in nujnost odgovarjajoče kazenske odgovornosti pravnih oseb.

Komisija je o celotnem vprašanju izdala zaključke, ki se odlikujejo po obzirnosti in taktu, s priporočilom, da se vse to zapleteno vprašanje vsestransko prouči in javno pretrese na forumih pravnikov, ekonomistov in drugih strokovnjakov.

Rezultati kongresnega dela so pozitivni. Kongres je postavil in skušal rešiti nova teoretična in praktična vprašanja ter s tem prispeval k napredku jugoslovanskega pravnega sistema ter znanstveno-pravne misli nasploh.

Pogled na Zenico, središče jugoslovanske težke industrije

AVGUST ČERNIGOJ RAZSTAVLJA NA REKI

Po sledovih tržaških umetnikov

Slovenski tržaški slikarji kažejo v zadnjem času veliko aktivnost. Če bi hotel malce pretiravati, bi rekel, da skoraj ne prideš v mesto, kjer ne bi razstavljal kak tržaški slikar, ali posamič ali v skupini.

Po pomembnem uspehu, ki ga je Lojze Spacal dosegel minulo pomlad v Beogradu, razstavlja ta mesec še v Zagrebu (otvoritev razstave je bila 9. t. m.) Art-klub iz Trsta je komaj končal svojo razstavo v Ljubljani, že je eden od njegovih članov, A. Cernigoj, poletel s svojimi deli na Reko, Robert Hlavaty je razstavljal pred kratkim v Ljubljani in nato v Kopru. Cela vrsta jih je razstavljala v inozemstvu: Spacal v Parizu, Svici in na Biennale v Benetkah, Černigoj in Grom v Cincinnatiju itd.

Imel sem priložnost, da obiščem Reko, in jo izkoristil, da bi videl, kako se Černigoj, nestor slovenskih tržaških slikarjev, tam uveljavlja s svojo umetnostjo.

O razstavi sami je Primorski dnevnik že poročal. Večino razstavljenih del sem že poznal. Predvsem me je zanimalo, kako se vokvirja v reški ambient, ki se je v zadnjih letih, odkar nisem bil na Reki, precej izpremenil.

Večer pred mojim obiskom so dajali v razstavnih prostorih koncert. Izvajal ga je trio Reške filharmonije, in sicer skladbe modernega nemškega skladatelja Maksa Regerja. Za uvod je govoril mladi direktor Moderne galerije na Reki, prof. Vižintin, naš ožji rojak, o moderni upodabljajoči umetnosti. Večera so se udeležili mnogi javni in kulturni delavci in iz pripovedovanja in časopisnih poročil sem povzel, da je večer vsestransko lepo uspel.

August Černigoj je razstavo dobro pripravil. Napolnil je hodnik in tri sobe s kolekcijo slik zadnjih nekaj let, tako da je dobro viden njegov prehod iz nekakšne vmesne faze po impresionizma v njegov «novi kubizem», v katerem so sintetično strnjene vse njegove dosedanje slikarske in grafične izkušnje. Razstava olja, tempere, barvne gravure, lino — in lesoreze, suhe igle itd.

Razstava je na Korzu, v hiši tamkajšnje radijske postaje, komaj kakih sto korakov od morja in luke, kjer me je presenetil izredno živahen promet. Ladje, večji in manjši parniki prihajajo in odhajajo, žerjavi neprestano iztovarjajo in natovarjajo, vrsta potnikov čaka na prihod ali odhod svojih ladij. Skladišča se polnijo in praznijo, kamoni dovažajo in odvažajo in Reka ti s svojim pristaniščem vzbuja vtis polno delujoče velike obmorske luke.

Ko sem prišel, so bili razstavni prostori zaprti in tako sem si nekaj ur ogledoval vrvenje mesta in pestro življenje v pristanišču. In ko sem nato stopil med Černigojeve slike, sem bolj kakor v zdaj malce gospodarsko ohromelem Trstu ali v kontinentalni Ljubljani občutil živ stik, ki ga ima Černigoj z morjem in z življenjem ob njem. Slike obmorskih krajev, ladje, vrvež v pristanišču, tempo modernega življenja, vse to se je v veliki meri in na svojski način posrečilo upodobiti mojstru Černigoju na njegovih platnih ali risarskem papirju. V intimnejši svet obmorskega in kraškega življenja uvajajo njegova tihožitja z ribami, artičoki, sadjem itd.

Za reški «La Voce del Popolo» je dal Černigoj zanimiv intervju o svojem življenjskem in umetniškem razvoju. Isti list je prinesel tudi krajšo recenzijo o razstavi z dobro karakteristiko Černigojeve umetnosti.

Kakor vidimo, so tržaški upodabljajoči umetniki dobro startali in so zdaj v polnem zaletu, da prikažejo in uveljavijo svojo umetnost tudi v širokem svetu.

VLADIMIR BARTOL

Cernigoj: Slikar v atelju (grafika)

Dr. Koestner, bivši predsednik židovske občine na Madžarskem pred sodiščem

MILIJON ŽIDOV ZA MILIJON KG KAVE

Pred nekaj meseci se je začel proces proti nekemu Gruenewaldu, majhnemu hotelirju iz Jeruzalema. Tožil ga je neki dr. Koestner. Nihče pa ni v začetku slutil, da se bo iz tega razvil eden največjih škandalov, kar jih je kdaj bilo v politični zgodovini Izraela. Iz navadnega procesa zaradi klevetanja se je razvila afera, ki je vzburkala vso svetovno javnost. Naenkrat se je namreč postavilo vprašanje, kdo je kriv za smrt milijonov madžarskih Židov, ki so jih bili Nemci pripravljeni zamenjati za milijon kilogramov kave in 10.000 motornih vozil. Ta čas so milijoni Židov, ujeti v Hitlerjevem peklu na Madžarskem, čakali na izid te ponudbe. Našel se je človek, ki je skušal to stvar speljati in rešiti ta življenja. Zahteval je naglo akcijo, toda vtem ko je poslušal številne filantropske izjave in govorance, naperjene proti množičnemu iztrebljanju Židov, se pa nihče od odgovornih ljudi na Zapadu ni zmenil, da bi se v tem smislu kaj ukrenilo. Pred njim so se zapirala vsa vrata, obenem pa so se madžarskim Židom odpirala ona, ki so jih vodila v strašni Oswiezcim.

Gruenwaldovi spomini

Preidimo na stvar. V času druge svetovne vojne je bil dr. Koestner predsednik neke židovske občine na Madžarskem. Po vojni je prišel v Izrael, kjer je zavzel važno mesto v državni administraciji. Verjetno bi še danes mirno prihajal in odhajal iz svojega urada, če bi se neki skromni hotelir, Gruenwald po imenu, naenkrat ne odločil ter začel pisati svoje spomine na one strašne dni pod Hitlerjevim terorjem, pri tem pa navedel, da je ta čas dr. Koestner sodeloval z okupatorjem, se bratil z SS-ovskimi oficirji, jim poklanjal razne dragocenosti, zahajal v poslopje gestapa v Budinpešti kot na svoj dom, pričal na nuerenberškem procesu v korist nekega višjega SS-ovskega oficirja, po vojni pa podkupil nekatere agente OSS (oddelek strateške službe ZDA), da bi okrog njega ne dvignili prahu. Na vse to dr. Koestner ni odgovoril.

Nekega dne je v dr. Koestnerjevi pisarni zazvonil telefon. Klical ga je eden od klerikalnih članov vlade, namestnik ministra za socialno politiko dr. Rosenberg. Ta je dr. Koestnerju brez ceremonij sporočil, da če bi on s svojo avtoriteto izvlekel iz carinarnice pošiljko konserv, ki je prišla v državo za neko versko potrošniško zadrugo, bo tudi mali hotelir prenehal s svojimi obtožbami. Dr. Koestner je pozvonil, kjer je bilo treba, toda bilo je že prepozno. Odgovorili so mu, da je stvar že predana gospodarski policiji, s katero bo težko kaj napraviti. Še dobro se ni opomogel od neprijetnega presenečenja, ko je v drugič pozvonilo. Bil je minister Joseph Dow, eden najvplivnejših ljudi v Ben Gurionovi vladi. Zaukazal mu je, da v zvezi z omenjenimi članki takoj vloži tožbo za klevetanje.

Brandt

Tožba je prišla na sodišče, na to pa je mali hotelir komaj čakal. Komaj se je proces začel, se je že iz povsem vsakdanje sodne zadeve spremenil v afero, ki se v zvezi z njo vsakodnevno imenujejo imena ljudi na najvišjih položajih v izraelskem javnem življenju.

Najtežjo bombo je sprožil v sodni dvorani predstavnik obrambe, odvetnik Tamir. Postavil je zahtevo, da se pred sodišče pokliče kot priča neki Brandt, ki ga je bil budimpeštanski gestapo poslal v Turčijo, da bi se tam pogajal s funkcionarji židovske agencije glede že omenjene zamenjave milijona njegovih bratov za kavo in motorna vozila. Brandt je izjavil, da so mu gestapovci dali za to štirinajst dni časa, po izteku tega roka pa bi mu, če bi se ne vrnil, postrelili družino. Gestapovci so ga skozi Bolgarijo pripeljali v Carigrad. Tu se je povezal z Avrielom, ki pravijo zanj, da je danes načelnik izraelske obveščevalne službe. Ta mu je dejal, da mora priti v Halepo v Sirijo, kjer se bo lahko sestal z Mojzesom Sharetom, ki je takrat pri židovski agenciji vodil oddelek za zveze z inozemstvom. Ko sta prispela v Halepo, je Avriel odšel, da «opravi neke stvari», vtem pa so prišli agenti Inteligencea ter Brandta aretirali. Zaman jim je leta dopovedoval, da ni prišel, ker bi hotel rešiti svojo kožo, ampak za to, da bi rešil smrti milijone svojih bratov. Toda vse njegovo dopovedovanje in prošnje so bile bob v steno.

Lord Moyn

Nekega dne je prišel k njemu tudi lord Moyn, da bi spoznal Žida, ki se je po vsej sili hotel vrniti na nemško ozemlje. Ko je Brandt skušal tudi njemu pojasniti, čemu je prišel; ko mu je pripovedoval, da je moč rešiti milijon Židov ter jih naseliti v Palestini, mu je ta odgovoril: «Kaj naj napravim z milijonom Židov?» Kasneje se je Brandt sestal tudi s Sharetom. Od časa do časa so ga obiskali funkcionarji židovske agencije, nakar so ga Angleži, kot po navadi, pustili na omejeno svobodo s tem, da se po končanih razgovorih takoj spet vrne na določeno mesto.

Razumljivo, da so vse te izjave omajale avtoriteto marsikatere osebnosti, ki danes zavzema v Izraelu važen in visok položaj. Nihče ni več govoril o kleveti, ali pa da bi spominjal ime hotelirja. Vsa pozornost javnosti, posebno pa onih, ki so prisostvovali procesu, se je bila osredotočila na dr. Koestnerja, ki je bil zasliševan natančno dva tedna, nakar je začel polagoma priznavati. Tako je priznal, da je v «vlak rešitve» (nekaj kompozicij, ki so jih bili Nemci spustili v Švico) vrinil vso svojo družino, kar so storili tudi ostali člani «rešitvenega odbora». Dalje je priznal, da je prav ta Odbor napeljal dva palestinska padalca, Goldsteina in Palgyja, ki sta s padali skočila nad jugoslovanskim ozemljem, da bi zatem prešla na Madžarsko in tam organizirala odpor, da ju je prav ta Odbor napeljal na to, da sta se predala gestapu. In še je priznal, da je na procesu v Nuerenbergu pričal v korist nekega SS-ovskega polkovnika, ki se je baje trudil, da bi Židom pomagal.

Obsežen politični škandal

Javnost je zaradi tega zelo vznemirjena, ker so posledice vojne še vedno kakor odprta, boleča rana. Vse bolj kaže, da se bo proces spremenil v politični škandal prve vrste.

Seveda je ni moči na tem svetu, ki bi ponovno obudila k življenju vse milijone, ki so pomrli po hitlerjevskih taboriščih ali bili sežgani v številnih krematorijih. Tega ni moč več doseči niti s sto milijoni ton kave, niti z vso Fordovo avtomobilsko proizvodnjo: navzlic temu izraelska javnost zahteva, da zve resnico o smrti svojih narodnjakov, resnico o tem, ali so voditelji židovske agencije zares podprli tezo britanskih funkcionarjev, po kateri bi Palestini bilo preveč celo pol milijona Židov, kaj šele milijon. Če bo proces, kljub političnemu pritisku in grožnjam z atentatom na glavno pričo Brandta, dal na to vprašanje pošten odgovor, potem bo to pomenilo velik doprinos borbi proti zločinu «ravnodušnosti» tako glede že izvršenih genocidnih zločinov, onih, ki se vrše, kakor tudi tisth, ki bi se utegnili še izvršiti v bodočnosti, če ne bo človeštvo z vsemi sredstvi udarilo po tem zlu.

Na sliki vidimo nadzornika organizacije PAL, ki ima približno 100.000 članov med 7. in 18. letom in ki daje mladini strokovne nasvete pri slikanju

ETNIČNI ZNAČAJ CONE A KI PRIDE POD UPRAVO JUGOSLAVIJE

Italijanski ministrski predsednik Scelba in italijanski zunanji minister Martino sta v senatu odnosno v rimski zbornici ob razpravi o londonskem sporazumu izrecno izjavila, da je prebivalstvo Jugoslaviji odstopljenega ozemlja pretežno slovensko.

Martino je še poudaril, da ni tega storil zaradi tega, da bi zmanjšal žrtev, ki jo mora doprinesti Italija, temveč prvenstveno zato, ker smatra za potrebno, da stvar precizira («per un dovere di precisione»). S tem sta javno pobila trditve o italijanskem značaju tega ozemlja, kakršne so širili razni italijanski listi.

Te izjave so naletele na odpor v italijanskem tisku. Tako je krščansko-demokratski «Giornale di Trieste» dne 13. oktobra 1954 pod naslovom «Italijani ne Slovenci», objavil članek, v katerem zavrača trditve zunanjega ministra in vztraja dalje pri trditvi, da so prebivalci tega ozemlja pretežno Italijani.

Z izjavami italijanskega ministrskega predsednika in zunanjega ministra je bila javno obsojena tudi lažna trditev kominformovskega miljskega župana Giordana Pacca o narodnostni strukturi tega ozemlja. Še v zadnjih dneh pred podpisom sporazuma je kot župan na predsednika italijanske republike naslovil pismo, v katerem je med drugim izjavil, da ...«spričo dejstev, da je prebivalstvo po pretežni večini italijansko, ne morejo ne prebivalci ne on (župan) priznati nobenega opravičila (za priključitev k Jugoslaviji), ne z gospodarskega, ne z narodnostnega stališča».

Da se vidi, kako so te trditve iz trte izvite, objavljamo pregled etničnega stanja na tem ozemlju po ljudskem štetju, ki ga je konec decembra 1945 priredil Jadranski inštitut na Sušaku in katerega rezultate je objavil v knjigi «Cadastre National de l'Istrie».

ZASELKI IN PREBIVALSTVO

ozemlja cone A, ki je po londonskem sporazumu z dne 5. oktobra t. l. priključeno coni B STO

Kat. obč. / Zaselek	družin	preb.	Slov.	Ital.	drugih
VALDOLTRA (Valdoltra)					
Barisoni (Barisoni)	21	70	63	7	—
Darsela (Darsella)	33	113	108	5	—
Gordija (Gordia)	3	24	17	7	—
Kavarjola (Cavariola)	23	76	70	5	1
Lavoran (Laurana)	27	96	84	12	—
Rončan (Ronzana)	15	44	44	—	—
Sv. Brida (S. Brigida)	21	95	95	—	—
Sv. Kolomban (S. Colombano)	22	88	79	9	—
HRIBI (Monti)					
Božiči (Bosici)	49	195	166	29	—
Brageti (Bragetti)	7	34	34	—	—
Cerej Zgornji (Cerei alta)	48	192	59	133	—
Elerji (Elleri)	37	159	157	—	2
Fajti (Faiti)	38	148	146	2	—
Hrvatini (Crevatini)	78	267	221	42	4
Norbedi (Norbedi)	17	79	26	53	—
Premančan (Premenzano)	23	111	107	4	—
Sodniki (Sonnici)	29	115	115	—	—
SKOFIJE (Scoffie)					
Ankaran Zg. (Ancarano alta)	21	85	75	10	—
Skofije Sp. (Scoffie di sotto)	223	724	689	33	8
PLAVJE (Plavia)					
Badiha (Badica)	32	119	119	—	—
Beloglav (Belpoggio)	32	116	116	—	—
Dogana (Dogana)	5	22	22	—	—
Korta (Corte)	26	90	90	—	—
Plavje (Plavia)	40	136	136	—	—
Rabojez (Rabujese)	57	187	187	—	—
SKUPAJ	927	3385	3025	351	9

L. Č.

ZORKO JELINČIČ

Med gorami in spomini

4.

Lep strm greben sosednje Rjavine mi zakriva razgled proti vzhodu. Proti zahodu pa se riše preko grebena Cmira-Begunskega vrha v rožnati barvi zahajajočega sonca veličastna veriga Skrlatice. Za hrbtom pa se dviga monumentalna podoba Triglava, še mogočnejša v obrisu zahajajočega sonca.

Zelo oster hlad me je spomnil na povratek. V koči je bilo le nekaj pestrih skupinic: nekaj planincev iz bližnjih krajev, trije nemški študenti, eden z Westfalskega, eden iz Berlina, študentka tudi nekje iz Porenja, ki so bili v družbi preplezali Severno steno v nemški smeri. Poleg njih je bil še en Nemec s Kočicarske meje z že odraslim sinom, ki kaže do očeta še nadanost nedoraslega otroka precej preteklih dob.

Drugo jutro je bil res že bolj zastrt razgled, toliko, da je bil še komaj viden greben Karavank v obrisu. Vendar sem se odločil, da napravim zskok na Rjavino, ki jo imel v mislih, ko sem prilezel v Staničevo kočo. Nisem še bil na njej, poleg tega me je mikala njena smeta podoba. Inženirju se ni mudilo nikamor in me je hotel počakati v koči, da skupaj nadaljujeva pot.

Prekoračiti sem moral ne visok, vendar dolg grebenček, da sem prišel do sedelca, kjer se začenja prava Rjavina, tam, kjer se priključi z leve, zahodne strani pot iz Kota. Sneg je še ležal naokrog in mi včasih nagajal, ker je sem in tja pokrival markacije in stopinje v skali. Še od prejšnjega dne sem imel nekoliko vneto kožo od sonca. Zato mi je bilo danes še usodnejše odbijanje svetlobe od snega.

Na sedelcu me je hotela oplašiti pred Rjavino smerna tabla z opozorilom, da pot ni zavarovana. V precejšnji strmini do prvega vrha je res treba na visečih kamnitih skladih nekoliko pazljivosti, ker ni klinov ne vrvi. Toda pot po grebenu je bila prijetna kljub snegu, da sem se že pri sebi čudil, čemu ono opozorilo. A prezgodaj! — Na vrhu, misleč, da je to pravi, najvišji vrh, opazim napis z minijem na skali: Na vrh, s puščico k precej oddaljenemu vrhu onstran precej globokega sedla odnosno sistema škrbin v silno razrvanem skalovju. Res da je greben zelo razdrapan in zelo «zračen» na obe pobočji ter pravzaprav razbit na nešteto čeri, stebrov, vendar je po njih stenah vbitega toliko železja, klinov in vrvi, kot nisem videl doslej sploh še nikjer. Verjetno se mi zdi, da so pot še nadelali Nemci iz DOEA, ki je bil zgradil Staničevo kočo, prvotno «Deschmannhuetten» (po znanem ljubljanskem nemčurju) in jo nabili s klini s pravo nemško «Gruendlichkeit». Seveda pri vseh teh klinih trditi, da pot ni zavarovana je pač treba svojevrstnega želodca. Razlagam si to le kot opozorilo, da naj ne gre na to pot tisti, ki mu zračna mesta povzročajo vrtoglavico.

Za razgled pa me je ukanilo vreme: oblaki, mrč, soparice, da sem videl komaj do Karavank. Tudi Škrlatica in skupina so že zastrti. Vsa zamrenjena je lepa zelena proga ob Savi navzdol ter preko Pokljuke proti Ljubljanskemu barju in po vseh zelenih dolinah od Triglava k Savi, po Vratih, Kotu in Krmi z bujnimi alpskimi gozdovi, negibnimi kot začarano kraljestvo.

Po vpisni knjigi v mali železni skrinjici vidim, kako je ta zanimivi vrh (2532 m) z izrednim razgledom, zapuščen. V letošnjem letu je bilo tu vsega komaj nekaj desetin planincev, — od teh skoro polovica inozemcev: večja skupina Švedov, skupina Angležev iz nekega plezalskega kluba iz Londona itd.

Kako to? — Ali imajo vrh za tako nevaren, kot bi pričala ona napisna deščica ali pa je naša planinska raven še vedno le na taki višini, da planinska množica še ne zna iskati lepih gorskih predelov in da struji le po široko znanih poteh in vrhovih? Ali pa drži celo oboje.

Pot, ki sem jo računal za mal izletek, mi je vzela ves dopoldan. In moj družabnik se je dolgočasil v Staničevi koči in okrog nje ter me nestrpno pričakoval. Po naglem kosilcu sva jo mahnila po zgornji poti, čez Rž na Kredarico. Snega je bilo tudi popoldne še precej, posebno, ker vodi pot večidel po osojnem, — a naju ni motil na tej zanimivi poti, ki preskakuje greben sedaj na južno, sedaj na severno stran, včasih tudi ob klinih in jeklenih vrveh.

Moj inženir se je ponoči dobro odpočil in mu pot ni delala težav. Vendar sva hodila zelo umerjeno. Že v prvem delu poti naju je prehitela mamica srednjih let z bistrim, deset do dvanajstletnim sinkom. Preprosta ženica je hotela napraviti sinu veselje, da ga pelje v gore. Dopoldne sta pretolkla dolgo pot iz Mojstrane skozi Kot, se ustavila morda pol ure v Staničevi koči in se zatem takoj odpravila proti Kredarici. Mamica je sem in tja zastajala, vendar jo je sinko potrpežljivo očakoval.

Svežega snega je bilo še vedno precej naokrog, vendar se je točno videlo, kje leži spodaj še stari sneg pretekle zime, bodisi po Triglavskih podih ali po ledniku. Zelenem snegu. Čudil sem se, po pretekli precej ostri zimi ter po silno zakasneli pomladi ter deževnem poletju, da je povsod stari sneg v tako ogromni meri skopnel. Velike apnenčeve kotanje, navadno polne stlačenega snega, so bile večidel prazne s svetlo okrasto skalo sredi sivih podov. Tam, kjer je običajno vodila pot čez sneg, je bilo treba, po sili, lesti v bele grape, četudi po njih zaman iščeš markacije, ki je tu ni nikdar napravila človeška roka. Sam Zeleni sneg se je toliko stisnil gori pod Mali Triglav, da se skoro vprašuješ, kje je naš edini slovenski lednik (ako ne upoštevam onega pod Kaninom na italijanski strani proti Raklanici)?

Na Kredarici sem začuden obstal v novem odnosno povečanem Triglavskem domu, ki je bil otvorjen teden ali dva prej. To ni več koča, to je hotel ali luksuzna taberna v stiliziranem gorenjskem slogu, namesto po svetu znane tirolske prizemne ali kletne dvorane odnosno pivnice za goste, z lesom opaženimi stenami, seveda s prilagoditvami za planince s policami za nahrbtnike itd.

Tu me je zgrabila huda planinska skušnjava. Na vrhu Triglava sem bil že tolikokrat, da bi bilo že dolgočasno, se mi je zdelo, spet tolči znano pot na vrh.

(Nadaljevanje sledi)

TRST, sobota 16. oktobra 1954

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME Vremenska napoved za danes: Lepo, pretežno jasno vreme. Jutri bo še lepo in sorazmerno toplo. Pozneje pa se nekoliko pooblačilo. — Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je bila 17.4 stopinj; najnižja pa 9.8 stopinj.

RADIO Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Koper:** 18.15: Vokalni koncert tržaškega Komornega zbora p. v. Ubalda Vrabca. — **Trst II.:** 22.00: Liszt: Koncert št. 1. — **Trst I.:** 14.50: E. Wolf-Ferrari: «Štirje grobjanji», komična opera v 3 dej. - **Slovenija:** 16.10: A. M. Frey: Jedača in pijača.

ŠPORTNI DNEVNIK

PET TEKEM JUGOSLOVANSKE I. LIGE

DINAMO NEPORAŽEN po prvih štirih tekmah

Hajduk tudi ni dožvel poraza, a je dve tekmi igral neodločeno

Odred je doma dobil dve točki

REZULTATI:

Dinamo - Partizan	4:3 (1:1)
Vojvodina - Hajduk	1:1 (0:1)
Spartak - Crv. zvezda	2:0 (1:0)
BSK - Vardar	0:2 (0:2)
Radnički - Zagreb	1:0 (1:0)

LESTVICA:

Dinamo	4	4	0	0	13:8	8
Spartak	5	3	1	1	13:8	7
BSK	4	3	0	1	11:5	6
Partizan	4	3	0	1	11:7	6
Hajduk	4	2	2	0	10:7	6
Vojvodina	5	2	2	1	9:7	6
Sarajevo	5	1	2	2	11:10	4
Vardar	5	1	2	2	7:8	4
Proleter	4	2	0	2	11:12	4
Zagreb	5	2	0	3	6:8	4
Crv. zvezda	4	1	1	2	7:8	3
Radnički	5	1	0	4	8:11	2
Železničar	5	1	0	4	9:17	2
Lokomotiva	5	1	0	4	7:17	2

V sredo so v Jugoslaviji odigrali pet tekem I. lige ter tako spravili lestvico do polovice v red; ostalo pa je še vedno tako, da ima osem moštev pet odigranih tekem, šest pa le štiri.

Doslej ima edino zagrebški Dinamo popoln izkupiček iz vseh (4) tekem. V sredo je premagal Partizana. Golov je bilo vsega skupaj sedem in sicer se je rezultat v drugem polcasu hitro spreminjal. Vodili so navadno Beograjčani in Zagrebčani so dohitevali, dokler končno le niso tudi prehiteli, čeprav je bil Dinamov četrti gol nekoliko tudi delo Partizanovega branilca. Vratar namreč ni ujel žoge, ki se je kotalila v mrežo. Branilec je prihitel, se je z nogo dotaknil, a ni mogel preprečiti njene poti v gol.

S tekmo več se je Spartak povzpel na drugo mesto. V sredo je namreč presenetil, ko si je kljub premoči Crvene zvezde osvojil obe točki. V Novem Sadu je gostoval Hajduk in je bržkone zadovoljen, da je prinesel domov točko, kajti Vojvodina je na domačem igrišču vsakomur nevaren nasprotnik. Gotovo pa ne bi nihče pričakoval, da bo prišel skopski Vardar igrat v Beograd proti BSK in da bo gladko zmagal obenem pa se navdušil gledalce z lepo igro. In to se je v sredo zgodilo. Ta poraz je močno škodil BSKovemu prestižu, ki je bil doslej v vodstvu lestvice. Beograjski Radnički si je po stalni premoči v igri priboril z enim samim golom obe točki, medtem ko Zagreb ni izkoristil številnih ugodnih priložnosti.

Odigrani pa sta bili tudi dve tekmi II. lige. Proti Odredu je v Ljubljani nastopil zagrebški Metalac. Odredova igra ni bila nič senca tiste igre, ki jo je pokazal v nedeljo proti Hajduku. Šele na koncu tekme je padel gol, ki je pomenil zmago, a je obenem nekoliko oškodoval Zagrebčane, ki bi prej zaslužili neodločen rezultat. V Šabcu pa je lanski prvoligaš Rabotnički pustil obe točki Mačvi in še zadovoljen je lahko, da se je končalo le s tremi goli v njegovi mreži.

Mačva - Rabotnički 3:2 (3:1)
Odred - Metalac 1:0 (0:0)

Končno so še v Mariboru igrali tekmo hrvatsko-slovenske lige med domačim Branikom in Splitom. S koristnejšo igro so gostje uspeli zmagati ze v prvem polčasu, medtem ko se rezultat v drugem polčasu ni več spremenili: 2:1.

Jugoslavija 71 Stella Azzurra 47

RIM, 15. — Jugoslovanska košarkarska reprezentanca je na svoji poti v Brazilijo odigrala še eno tekmo tudi v Rimu, in sicer proti moštvu Stella Azzurra, novemu članu serije A. Medtem ko je bila zmaga Jugoslovanov v Bologni proti Virtus zelo tesna (57:56), so pa v Rimu jugoslovanski reprezentanti dosegli visoko zmago 71:47; prvi polčas pa se je končal s 36:16. Vsekakor so se domačini v drugem polčasu dovolj dobro držali.

TAKO MISLIMO MI:

Bologna - Novara	1		
Fiorentina-Juventus	1	X	
Genoa - Catania	1		
Inter - Sampdoria	1		
Lazio - Roma	1	X	2
Napoli - Milan	X	2	1
Pro Patria - Atalanta	1	X	
Torino - Spal	1		
Triestina - Udinese	1		
LanerossiVic.-Marzotto	1	2	
Verona - Monza	2	X	
Fanfulla - Prato	1		
Lecce - Cremonese	1		
Catanzaro-Venezia	X	1	
Modena - Parma	X		

JUTRI MEDNARODNA TEKMA V BEOGRADU

Jugoslavija-Turčija

Turki so se zelo resno pripravili

Jugoslovanska nogometna reprezentanca bo odigrala v nedeljo v Sarajevu zadnjo mednarodno tekmo v letošnjem letu. Njen nasprotnik je turška reprezentanca, s katero se bodo Jugoslovani pomerili sedmič. Pred vojno so z njo igrali štirikrat, dve tekmi so dobili, eno izgubili, eno pa igrali neodločeno. Po vojni so se z njo prvikrat srečali leta 1948 v Londonu v okviru olimpijskega turnirja in zmagali z rezultatom 3:1. Zadnja tekma v Carigradu se je končala neodločeno 2:2.

Dosedanje tekme: 1928 v Zagrebu 2:1; 1931 v Sofiji 2:0; 1936 v Carigradu 3:3; 1937 v Beogradu 1:3; 1948 v Londonu 3:1; 1953 v Carigradu 2:2.

Na tekmo z jugoslovansko reprezentanco so se turški nogometaši en mesec zelo resno pripravljali. Nogometna zveza Turčije je določila za trenerja reprezentance sedanjega trenerja nogometnega moštva «Galata Saraj», nekdanjega srednjega napadalca državne reprezentance. Le-ta je nadomestil prejšnjega trenerja reprezentance Italijana Pupa Sandra, ki je dolgo pripravljal najboljše turške nogometaše.

V Beograd so že prispeli turški novinarji, ki bodo prisostvovali tekmi.

Džismi Bašar, sportni novinar turškega «Sporta», sicer mednarodni nogometni sodnik je dejal:

«Zmage se ne nadejam. Naši nogometaši, četudi so se resno pripravljali, niso v takšni formi, v kakršni so vaši igralci. Mislim pa, da se bodo morali vaši nogometaši krepko boriti, če nočejo, da bi jih naše moštvo presenetilo».

«Jugoslovanski nogomet je boljši od turškega», je dejal dopisnik «Istambul Geče Posta» Sensi Silki. «Bili bi zadovoljni z neodločenim rezultatom».

Dopisnik časnika «Ankara Zafer» Hajdar Ezahman prav tako sodi, da bo jugosl. moštvo zmagalo.

«Jugoslovani so izvrstni nogometaši, igrajo pa tudi na svojem terenu in pred svojim občinstvom. Nadvse zadovoljen bi bil, ko bi naši nogometaši dosegli neodločen rezultat».

Seveda že vljudnost zahteva, da gostje ne izražajo kar naravnost želja po zmagi. Vendar pa je gotovo, da vsakdo nekoliko misli na zmago, če govori o neodločenem rezultatu. Nič ni nemogoče, lahko se zgodi, da tudi Turki zmagajo. Predvsem je treba upoštevati da se je turški nogomet močno dvignil in da ni mogoče Turkov podcenjevati.

Za tekmo s Turki so določeni reprezentanti, iz katerih bo sestavljeno moštvo:

Beara, Kralj, Stanković, Zeković, Belin, Ljubenović, Spajić, Boškov, Horvat, Petaković, Mitić, Vukas, Bobek, Veselinović, Pašić in Marković.

Kot vidimo, ni v reprezentanci Čajkovskega, Milutinovica in Zebeca. Mislimo pa še vedno, da bi zmaga Jugoslavije ne smela biti dvomljiva stvar, če bodo Jugoslovani zaigrali tako, kot znajo.

Izžrebali so pare za polfinale tekmovanja za pokal maršala Tita. V Splitu bosta igrala Hajduk in Partizan, v Subotici pa Spartak in Crvena zvezda. Polfinalni tekmi bodo igrali 7. novembra.

LONDON, 15. — V finale teniškega turnirja za angleško prvenstvo na pokritih igriščih sta se plasirala Drobny in Skonecky, prvi z zmago nad Angležem Oakleyem, drugi pa z zmago nad Angležem Wilsonom.

Trabert zmagovalec na panameriškem turnirju

MEXICO CITY, 15. — Tony Trabert je že drugo leto zaporedoma zmagal na panameriškem turnirju. V finalu je porazil Mehikanca Llamasa 2:6, 6:2, 6:2, 6:2. V prvem setu se je še zdelo, da bo Llamas nadaljeval s senzacionalnimi zmagami, toda Trabert je našel način, da je nasprotnika onemogočil.

V dvoje je Trabert s Seixasom osvojil prvenstvo z zmago nad Svedoma Davidsonom in Bergelinom 6:4, 6:4, 6:2. Čeprav je imel Trabert le četrt ure odmora med igro z Llamasom in igro v dvoje, je vendar zelo dobro in živahno igral.

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

V ŠTANDREŽU SO SE POMENILI O NOVIH NALOGAH

Goriški Slovenci bodo našli zaveznike v italijanskih socialističnih silah

Štandrešci zahtevajo razširjenje manjšinskega statuta tudi na goriške in beneške Slovence-Nacionalna mlačnost in oportunizem nekaterih staršev

V četrtek zvečer se je na sedežu Prosvetnega društva v Štandrežu zbralo poleg članov krajevnega odbora SFS precejšnje število domačinov, da se pogovorijo o političnem položaju, ki je nastal po sporazumu o tržaškem vprašanju in o nalogah, ki čakajo napredne zamejske Slovence. Sestanku je prisostvovalo tudi 5 članov IO SFS. Domačin Stanko Marušič je otvoril sestanek in podal besedo tajniku IO tov. Viljemu Nanutu, ki je orisal položaj, ki je nastal po zmagi nad fašizmom in po mirovni pogodbi. Predvsem se je dotaknil položaja slovenske manjšine, ki je po razkolu s kominformom ostala popolnoma sama v obrambi svojih narodnostnih pravic in v obrambi proti napadom, uperjenim proti novi Jugoslaviji, kateri je večina slovenskih zamejcev ostala privržena prav zaradi njene socialistične družbene ureditve. Tov. Nanut je prikazal vso borbo, ki jo je morala nova Jugoslavija voditi proti enemu in drugemu sovražniku, vendar pa je prav zaradi svoje miroljubnosti in dosledne socialistične politike ostala zmagovalka. Ko se je zopet povrnil na probleme goriških Slovencev, je tajnik IO SFS prikazal številne nepravilnosti in nakane, ki so jih proti nam usmerili šovinistični krogi v Italiji, predvsem pri našem prosvetnem delovanju in v vprašanju našega šolstva. Prav zaradi tega je po mnenju tov. Nanuta razveseljivo dejstvo, da so tržaški Slovenci prejeli s statutom pismene obljube za ureditev njihovih manjšinskih vprašanj. Sporazum o Trstu je ves svet sprejel z zadovoljstvom in mimo njega ni mogla niti Sovjetska zveza, ki je s svojo izjavo o tem vprašanju prekrižala načrtne špekulacije kominformistov.

O važnosti sporazuma o Trstu je govoril tudi drugi član IO SFS tov. Miladin Černe, ki je omenil podlost italijanskih kominformistov in njihovo zadrego po izjavi Višinskega. Vse napredne sile v svetu se borijo za mir in boljšo družbeno ureditev in take sile imamo tudi v Italiji. Goriški Slovenci ne moremo pravilno nadaljevati svoje politične borbe, ne da bi iskali v teh socialističnih silah zaveznike, saj se tudi oni borijo za novo, pravično družbeno ureditev, za katero se borimo tudi mi že dolga leta. Tov. Černe je še izjavil, da bo dokončna rešitev manjšinskih problemov zagotovljena le s popolno zmago socialističnih sil. To je poudaril tudi tov. Ivo Marinčič, ki se je dotaknil osnovnih načel NOV in izdajstva, ki ga je domači kominformizem tako prostaško izvedel. Prav tako je tudi IKP vodila politiko, ki je najpreprostejše izdajstvo revolucionarnih načel in se znašla v hudi zagati. Od nje so se odcepile resnično napredne sile, ki so strnjene v raznih socialističnih skupinah. Te skupine iščejo danes poti za skupno sodelovanje in strnitev v eno samo močno socialistično silo.

Politični program teh skupin je v mnogočem enak našemu in zatorej nihče od naprednih zamejskih Slovencev ne more ostati ob strani, temveč se mora aktivno vključiti v borbo za boljše socialne in življenjske pogoje.

V diskusiji je sodelovalo veliko število Štandrežcev, večina je že med govorom tov. Nanuta glasno izrazila zahtevo po razširitvi manjšinskega statuta tudi na goriške in beneške Slovence, kajti dosedanje ravnanje demokristjanskih oblasti ne more biti jamstvo, da se bo tudi na Goriškem in v Beneški Sloveniji kaj spremenilo.

Tov. Pavletič je izjavil, da je za demokristjanske vladne kroge sramotno, ker dopuščajo, da ostajajo najnavadnejša upravna vprašanja nerešena. Že 28 let na pr. čakajo Štandrežci na napeljavo vodovoda in tega niso dobili niti v 9-letni demokristjanski upravi. Dočim je nova Jugoslavija preskrbela v teh letih vodo celo v daljna Brda in na Kras, štandrežko predmestje Gorice, katerega prebivalci so skoraj izključno vrtnarji in zelenjavarji, ki vodo zelo potrebujejo doslej še niso mogli uresničiti te želje.

Tov. Nanut je odgovoril, da je goriški župan pred dnevi izjavil, naj bodo ljudje brez skrbi, češ da bodo že to zimo začeli kopati v Štandrežu potrebne kanale.

Glede tržaškega sporazuma so bili Štandrežci mišljenja, da se je vendarle enkrat moralo končati z razdorom, ki je vladal med dvema sosednima državama, vendar pa so izrazili bojazen, da se Italija ne bo držala obljub, ki jih je dala s svojim podpisom statuta. Nadalje so se udeleženci zborovanja dotaknili položaja slovenskih šol v Italiji in raznih manevrov, ki jih izvajajo šovinistični krogi in nacionalistično usmerjeni ljudje v odnosu do slovenskih staršev. Navedeni so bili različni primeri, v katerih so slovenski starši iz strahu poslali svoje otroke v italijanske šole. Nekateri so to storili zaradi svojega ekonomskega položaja, drugi pa iz raznih drugih vzrokov. Vsekakor pa nosi največjo krivico zato oblast, ki še vedno dovoljuje razpihovanje šovinistične mržnje in strahovanja, z druge strani pa nosijo krivdo za to tudi sami starši. Štandrežci so na sestanku izrazili svojo veliko ogorčenost nad takimi primeri in izjavili, da bodo potom časopisja objavili imena onih slovenskih staršev, ki se sramujejo svoje narodnosti in padajo pod vpliv reakcionarnih elementov, ki na žalost igrajo še vedno preveliko vlogo v političnem in družbenem življenju današnje Italije. Zaključek te diskusije je bil v jasno izraženi misli tov. Nanuta, da bodo imeli Slovenci zajamčene vse manjšinske pravice le takrat, ko bodo na oblasti prave socialistične sile, ki ne poznajo nacionalne mržnje in narodnostne nestrpnosti.

DEŽURNA LEKARNA:

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna S. Giusto, Korzo Italia 106 - tel. 31-52.

Danes Gregorčičeva proslava

Za proslavo 110-obletnice rojstva goriškega pesnika Simona Gregorčiča bo danes ob 20. uri v prostorih Ljudske čitalnice v Ul. Ascoli 1

GREGORCICEV VECER.

Na sporedu je predavanje o pesnikovem življenju in delu, recitacije iz njegovih del in petje. Pevci bodo zapeli tri pesmi in sicer Vilharjevo «Naša zvezda», Volaričevo «Slovenski svet, ti si krasan» in Komelovo «Pogled v nedolžno oko».

Vsi ljubitelji goriškega slavčka so toplo vabljeni.

Prepoved prodaje novega vina

V skladu z obstoječimi predpisi je goriško županstvo izdalo ukaz, da je do vključno 30. oktobra prepovedana prodaja sladkega, polsladkega in koncentriranega mošta. Prav tako je prepovedano mešanje mošta z navadnim ali boljšim vinom. Kdor bo prekršil ta predpis, bo kaznovan po zakonu.

VAŽNO OBVESTILO ZA DVOLASTNIKE

Prošnje za sečnjo drv je vložiti do 15. nov

Vse dvolastnike obveščamo, da je izšel nov odlok, ki urejuje sečnjo v gozdovih onstran meje v prihodnji sezoni. Tisti, ki nameravajo sekati drva v prihodnji zimi, naj čimprej vložijo prošnjo pri krajevnem logarju. Tiskovine za prošnjo dobite pri društvu neposrednih obdelovalcev v Štandrežu. Vsak prosilec jo mora sam izpolniti in vrniti zopet kmečkemu društvu, ki jih bo vse skupaj poslalo na gozdno upravo. Ko je prošnja vložena, se mora dvolastnik osebno zglasiti pri logarju po spodaj navedenem redu, da mu bo pregledal gozd za sečnjo, ter izdal potrebno dovoljenje. To dovoljenje bo moral potem lastnik odnesti sam k revirnemu gozdarju, ki uraduje v gozdarski hiši v Panovcu vsak ponedeljek, četrtek in soboto. Uradnica pa je tam vsak dan. Tam dobije zainteresirani še drugo zadevno potrdilo.

Prošnje je treba vložiti najkasneje do 15. novembra. Kdor jo bo vložil pravočasno bo prost okrajne takse in kolekov. Zamudniki pa bodo morali plačati za prošnjo po 30 din, za rešitev prošnje ali odločbo 150 din, za potnino gozdarjem 500 din in še okrajno takso v znesku 90 din, ali skupaj vsega 770 din.

Taksa na drva ostane nespremenjena in se plača pred odvozom za mehki les po 25 din, za trdega pa po 88 din od kub, metra.

Za odkazovanje bo na razpolago logar po naslednjem redu:

V ponedeljek in torek na področju Mandrija in Stara gora, Zbirališče pri Bajti od 7. do 8. ure zjutraj. V sredo ob 8. uri odhod na Sv. Marka. V četrtek ob 8. uri zbirališče pri gostilni na Bazari za področje Bazara. V petek bo odkazovanje za vse one, ki imajo svoje gozdove v Rožni dolini od bloka do Mandrije.

ZIVINOZDRAVNISKI PREGLED živine dvolastnikov bo v ponedeljek 18. t. m. ob običajni uri.

SEMENSKI KROMPIR. — Društvo neposrednih obdelovalcev v Štandrežu in Gorici bo nabavilo letos semenski krompir tudi iz jugoslovanskih hribov in sicer holandski ali šempeterski krompir. Te vrste krompir je pri nas že znan in je svojčas dobro rodil, zdaj pa je opešal. Zato je potrebno zamenjati seme z onim iz hribovskih krajev. Kdor ga namerava naročiti, naj to stori takoj.

Večerna šola za trgovske vajence

Obveščajo se vsi trgovski vajenci in njih poslovodje, da bodo v Gorici kmalu odprli večerno šolo za izpopolnitev vajencev v njihovi stroki. Vpisovanja so vsak dan od 18.30 do 20. ure v Ul. Crispi 12. Priporoča se vsem poslovodjem, naj svojim vajencem omogočijo posečanje večernih tečajev. Tu se bodo mladi delavci izučili v svoji stroki in bo njihovo delo v trgovini brez dvoma uspešnejše.

V tečaj se lahko prijavijo tudi tisti brezposelni mladinci in mladinke, ki so bili v trgovini že zaposleni ali pa se nameravajo temu poklicu v bodočnosti posvetiti.

Sladkor in kava proste cone

Opozarjamo, da se je pričelo razdeljevanje kave in sladkorja proste cone za prebivalce goriške in sovodenjske občine. Sladkor: 1,5 kg na osebo na odrezek štev. 21 po 160 lir kg; kava: 0,400 kg na osebo na odrezek štev. 22. Razdeljevanje se zaključi dne 31. t. m.

IZPRED GORIŠKEGA PRIZIVNEGA SODIŠČA

Za razgrajanje in pijanost štiri mesece zapora

Da ne bi romal v zapor, se je umaknil v Jugoslavijo, vendar so ga od tam takoj vrnili

Včeraj so bili na tukajšnjem sodišču na vrsti prizivi. V večini primerov pa so bile potrjene prvotne kazni, ki jih je izrekel goriški pretor.

44-letni Stanislav Petrovčič iz Gorice, stanujoč v Ul. S. Gabriele 20, se je pritožil zaradi tega, ker ga je goriško sodišče obsodilo na 9 mesecev zapora in na plačilo 5.000 lir globe. Iz prvotne obtožnice je bilo razvidno, da je Petrovčič januarja lani pijan razgrajal ob državni meji ob Severnem kolodvoru. Obmejna orožnika sta ga opozorila, naj preneha kričati in naj se umakne od meje. Ker pa Petrovčič ni odnehal, so ga morali policijski organi s silo odpeljati na svoj sedež, kjer je Petrovčič nadaljeval s svojim kričanjem, pričemer je uporabljal tudi žaljivke in nesramne izraze, ki jih zakon prepoveduje.

Sodnik dr. Suich je Petrovčiča ponovno zaslišal. Ta pa je zanikal, da bi bil pijan, še manj pa da bi bil žalil orožnike.

Sodišče mu je kazen znižalo na 4 mesece zapora in na plačilo 3.500 lir globe.

* * *

Kazensko sodišče v Gorici je ponovno potrdilo obsodbo goriške preture proti 28-letnemu Natalinu Pola iz Modene, Mladeniča so 9. februarja t. l. vrnile jugoslovanske oblasti na mednarodnem bloku pri Rdeči hiši. Na goriški policiji so ugotovili, da mladenič ni imel potrebnih dokumentov, poleg tega pa so mu našli v žepu dleto in še razno drugo orodje, ki ga po navadi nosijo razni rokomavhi. Po informacijah, ki so prišle iz Modene, je bil Pola začasno izpuščen na svobodo v Milanu, kjer so ga zasačili zaradi več tatvin, izvršenih po tramvajih in v vlaku. Nepošteni mladenič se je spomnil brata v Trstu, odpotoval k njemu, zatem pa je preko Občin mahnil v Jugoslavijo. Toda tam so najbrže ugotovili s kom imajo opravka in ga vrnili v Italijo.

Goriški pretor ga je obsodil 3. marca letos na 3 mesece zapora in 16 tisoč lir globe. Kazen je potrdilo tudi včeraj kazensko sodišče.

Predsednik sodišča dr. Suich, državni pravdnik De Maria, zapisnikar Omeri.

Obvestilo štandreškim dvolastnikom

Društvo neposrednih obdelovalcev v Štandrežu obvešča, da se bodo prošnje za sečnjo v gozdovih onstran meje izpolnjevale jutri od 9. ure dalje v gostilni Lutman v Štandrežu.

Pevovodska šola

Glasbena šola v Gorici opozarja učence, ki so se prijavili za pevovodsko šolo, naj se zglasijo v šolskih prostorih na Kornu do 20. t. m., da bodo dobili potrebna pojasnila o začetku pouka.

Izlet v Landarsko jamo in na Bernardijo

Slovensko planinsko društvo v Gorici vabi vse ljubitelje gora na izlet na Bernardijo in v Landarsko jamo. Izlet bo v nedeljo 24. oktobra.

Vpisovanje pri urarju Sulgoju do četrtka 21. t. m. Odhod bo objavljen pravočasno.

Izlet žena na Staro goro

Vse udeležence izleta, ki ga organizira ZSZ na Staro goro, opozarjamo, da je odhod jutri ob 8. uri s Travnika.

KINO

CORSO. 17: «Skrivnostna vifera», R. Widmark, panoramsko platno.
VERDI. 17: «Bela Furija», barvni film, E. Parker in C. Heston.
VITTORIA. 17: «Hondo», J. Wayne.
CENTRALE. 17: «Rdeči kapetan», barvni film, R. Green in L. Amar.
MODERNO. 17: «Cilj X», M. Stevens in A. Nicol.
KINO STANDREZ. 19. in 21.: «Luizijanski ribiči», C. Grayson in M. Lanza.

Kino na Opčinah

predvaja DANES 16. t. m. z začetkom ob 18. uri, jutri 17. t. m. ob 16. uri in v ponedeljek ob 18. uri barvni film:

Lili

Nastopajo: Leslie Caron, Mel Ferrer, Jean Pierre Aumond

S. KENNEDY

Bil sem s Ku Klux Klanom

20

«Kakšna bo naša naslednja poteza?» sem vprašal. «Mislim, da bi se moral javiti po vsakem tedenskem klanovskem sestanku.»

«Telefonirajte se isto noč, če je v načrtu kakšna klanovska akcija, ki bi jo jaz lahko preprečil,» je dejal. «Če tega ni, se mi javite tukaj naslednji dan ob pol desetih s pisanim poročilom o vsaki stvari, ki bi se je spomnili.»

«Kaj naj naredim z dokumentarnim materialom? Imam člansko izkaznico, nekoliko neizpolnjenih vpisnic in nekaj propagandnega materiala. Originale bi hotel pustiti za svoj arhiv, če lahko naredite prepis.»

«Dobro je,» je dejal. «Ne želim pa, da bi se to kopiralo v državnem uradu. Mislim, da imata NAACP in Liga proti klevetam svoje fotostatske aparate. Pri njih bo to v dobrih rokah.»

«To zveni dobro,» sem pristal, «je pa še drugo vprašanje, kaj namreč naj storim s tem.» Segel sem v žep in izvlekel stvarco, ki je bila podobna vžigalniku za cigarete. Dejansko je bila to majhna fotografska kamera napravljena posebej za detektivsko delo. Aparat je popolnoma avtomatičen, skrije pa se lahko v dlani. S preprostim pritiskom s palcem na majhen gumb se lahko na negativ, velik kot palec, posname na desetine slik.

«Jaz to že dolgo uporabljam. Če držim kamero med pismi ali dokumenti razgrnjenimi na mizi, jih lahko slikam, ne da bi lastnik, pa čeprav je navzoč, kaj opazil. Kje pa bi lahko razvijal negative?»

VOHUNJENJE V KLANU

«Prvo, kar bi želel vedeti,» je začel Duke, ko sva se sestala naslednje jutro, «je, kdo zdaj vodi Klan. Hotel bi imeti imena!»

«Dal vam bom, kar bom imel,» sem mu zatrdil. «Gotovo veste, da dr. Samuel Green vodi povojni Klan kot Veliki zmaj, včasih pa se da imenovati tudi Cesarski čarovnik. Njegov glavni pomočnik je dečko po imenu G. T. Brown. Imam njegov podpis na Klanovih pozivnicah. Tam piše, da je on Veliki titan področja Georgija. Nato sledi Roper, ki je Vzvišeni ciklop klaverne st. 297 v Oakland Cityju.»

«Sam Roper?» me je prekinil Duke.

«Tako je. Vsi ga kličejo Sam, jaz pa imam tudi njegov podpis na neki pozivnici, kjer se je podpisal S. W. Roper.»

«Poznam Ropera. Bil je načelnik georgijske prometne policije v času Geneja Talmadgeja in je služil tudi kot njegov osebni čuvaj. Je potem še kdo?»

«Vem še za nekega voditelja. To je B. G. Otwell, Ciklop Klana v East Atlanti.»

«To je dovolj.»

KU KLUX KLAN IN NACISTIČNA ZVEZA

«Predpostavljam, da vam je znano, da je bil Klan pred vojno povezan z nemško-ameriškim bundom (zvezo, op. ur.),» sem rekel.

«Ne, za vraga! Kako je to bilo? Kje?»

«Klan in bund sta imela skupno zborovanje v bundovem Campu Nordlandu v New Yerseyu. Imam izvod bundovega propagandnega lista «Weckruf und Beobachter», ki poziva na sestanek. Veliki zmaj Arthur Bell in Bundesfuehrer August Klapprott sta govorila drug za drugim. Klapprott je rekel: «Načela bunda in načela Klana so ista».

Nekaj tednov pozneje je bila v imenu države Georgije izročena sodišču tožba «quo warrante» proti vitezom Ku Klux Klana Inc. Toda Klanov odvetnik Morgan Belser je takoj poslal odgovor na 16 straneh, v katerem je rekel, da «zavrača v obtožnici navedene obtožbe, drugo za drugo». Klan je še podrobneje izjavil, da «Ku Klux Klan ni nikoli vodil politike, ki bi ne spoštovala pravic državljanov Georgije». Zahteval je, naj se vse obtožbe proti njemu zavrnejo in naj država plača vse sodne stroške in honorar za Klanovega zagovornika. Povsem razumljivo, da obtožnica ni bila umaknjena, vendar pa je Klanov branilec simuliral bolezen in tako mu je uspelo, da je bila razprava preložena...»

«Vem, da je sodna akcija le del večjega in širšega podviga, ki ga je treba izvesti,» je rekel Duke tisku. «Proti stvari, ki ni ameriška in ki tepta zasebne pravice državljanov, se je treba boriti pred sodiščem ameriskega javnega mnenja. Upam, da bo tisk ponesel v slednji kotiček naše države material, ki ga bomo odkrili pred sodiščem, da bi tako ameriško ljudstvo videlo, da je Klan seme bodočega ameriskega Gestapa!»

Vest o georgijski akciji proti Klanu je kmalu privedla do podobnih akcij v drugih državah, kjer je bil Klan v istem pravnem položaju, in sicer kot združenje. Dva meseca po georgijski obtožbi je newyorškemu državnemu tožilcu Nathanielu Goldsteinu uspelo s pomočjo podobnih dokazov ukiniti Klanovo dovoljenje. Tožilčevi ljudje so ugotovili, da je v newyorškem mestnem področju petnajst aktivnih Klanov. Mesec dni zatem pa je sprožil tožbo tudi Kentucky.

FBI NIMA POJMA

Malo zatem, ko sem vzpostavil prve zveze z Dukejem, sem stopil na sedež FBI za Atlanto. Ko sem proučil Klanove podvige zadnjih dvajsetih dni, sem vedel, da FBI ni podvzel niti najmanjšega ukrepa proti njemu. In vendar sem smatral za svojo dolžnost, dati jim vse informacije, ki so se tikale kršenja zveznih zakonov.

«Želim z nekom govoriti o Klanu,» sem rekel mladi ženski, ki ji je FBI dal nalogo sprejemati stranke.

«O Klanu?» je rekla in pri tem pokazala neko začudenje, ki pri FBI ni v navadi.

«Vprav to.»

«Samo trenutek, prosim.»

Izginila je v dolgi sobi. Čez nekaj trenutkov se je vrnila z moškim starim kakih trideset let.

«Ali bi hoteli z menoj v mojo sobo?» je vprašal Mr. Philips, ki ga je privedla tajnica, ki me je prej sprejela.

Ko sva sedla, je potegnil velik notes. «Kaj bi želeli?» je vprašal.

«Gre za Klan.» sem ponovil. «Ravnokar sem postal član Klana v njegovem sedežu, tu v Atlanti. Moj namen je, zbrati dokaze proti tej organizaciji. Poročila o klanovskih tedenskih sestankih izročam Mr. Danu Dukeju, pomočniku javnega pravdnika Georgije, ki naj jih izkoristi v razpravi, ki jo je država začela zato, da bi odvzela Klanu dovoljenje obstoja in za kazenski progon. V kolikor FBI nima svojega agenta v sedežu Klana, verujem, da bi vam mogel dajati prepise mojih poročil iz Dukejevega urada.»

(Nadaljevanje sledi)

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO — UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6 III. nad. — Telefon številka 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANCISKA št. 20 — Telefonska številka 37-338 — OGLASI: od 8. do 12.30 in od 15 - 18 — Tel. 37-338 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca trgovski 60, finančno upravni 100, osmrtnice 90 lir — Za FLRJ za vsak mm. širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 25.- din. — Tiska Tiskarski zavod ZTT — Podružn. Gorica Ul. S. Pellico 1-II. Tel. 33-82 — Rokopisi se ne vračajo.

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. Fed. ljud. repub. Jugoslavija: Izvod 20, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun za STO ZVU Založništvo tržaškega tiska Trst 11.5374 — Za FLRJ: Agencija demokratičnega inozem. tiska, Drž. založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928 tek. račun pri Narodni banki v Ljubljani 604 - T - 375 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ Trst